16

William Blades

16

190

Currat penna licet, tantum vix scribitur anno,
Quantum uno reddunt praela Batava die.
Addidit inventis aliquid Germania tantis.
Hollandus coepit, Teuto peregit opus.

P. SCRIVERIUS.

T. Sjelgersma invent — *A. vander Laan fecit.*

PROEF
VAN
LETTEREN,

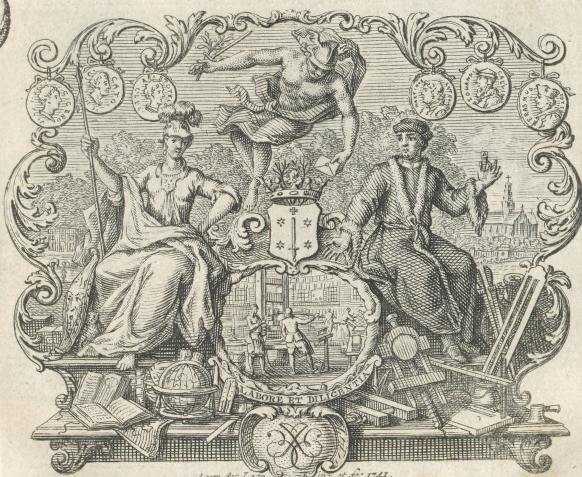
Welke gegooten worden in de Nieuwe Haerlemsche

LETTERGIETERY

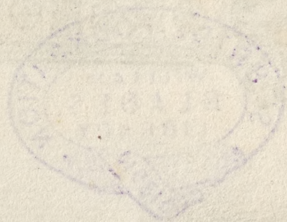
VAN

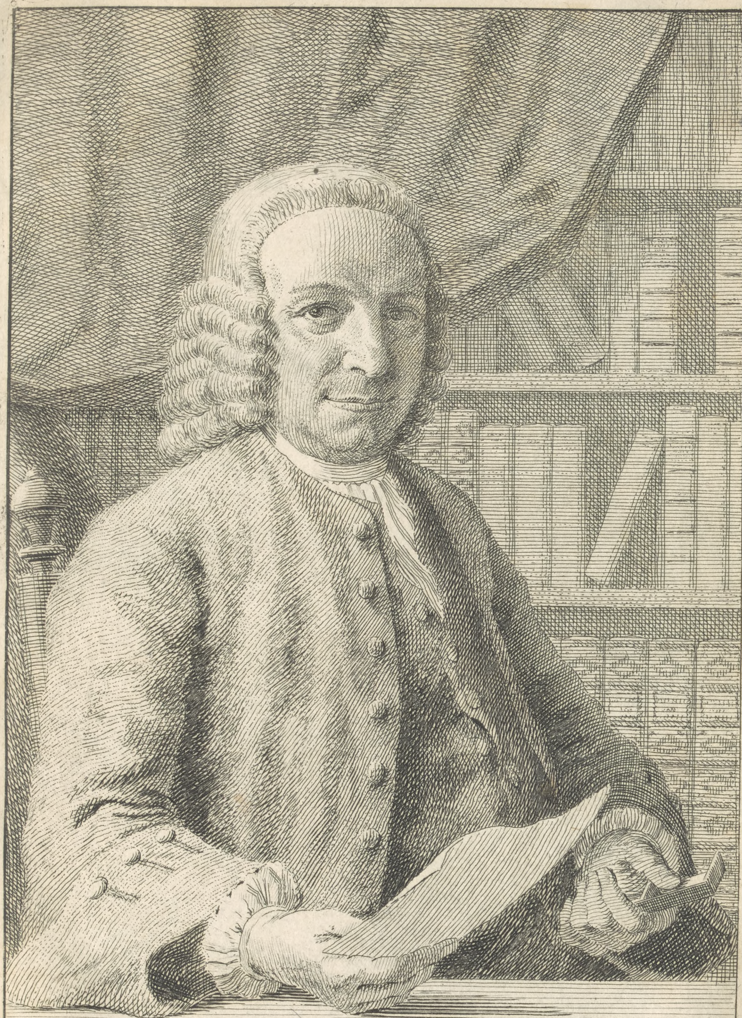
J. ENSCHEDÉ.

1768.

A. van der Laan inv. et fec. 1741.

JOANNES ENSCHEDE,
Lettergieter en Boekdrukker,
Gebooren den 10 Juny 1708. in Haarlem.

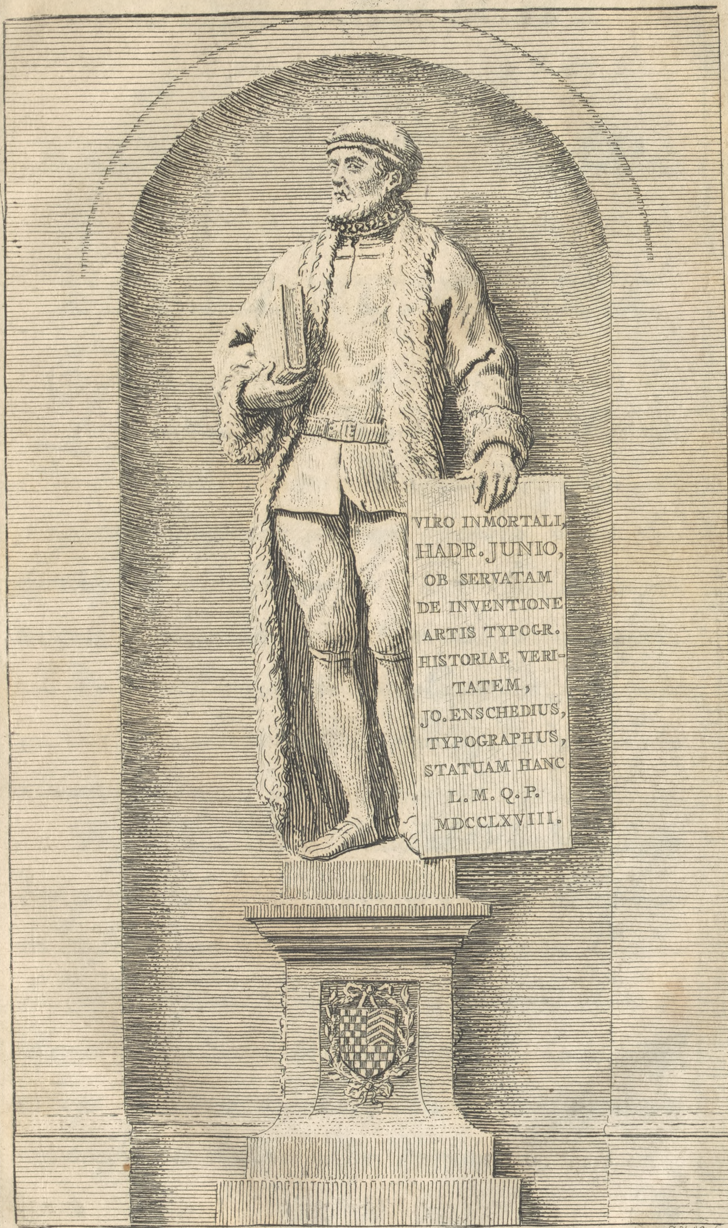
C. v. Noorde, ad Viv. del. & Fe. 1768.

LAURENTIO
JOANNIS F.
SCAB. HARLEM.
ARTIS TYPOGR.
INVENTORI,
JO. ENSCHEDIUS,
TYPOGRAPHUS,
ET TYPORUM
FUSOR, HANC
STATUAM
PROTOTYPOGRAPHO
GRATI ANIMI
MONUMENTUM,
POSUIT HARL.
MDCCLXVIII.

C.V.N.

Junius

VIRO INMORTALI,
HADR. JUNIO,
OB SERVATAM
DE INVENTIONE
ARTIS TYPOGR.
HISTORIAE VERI-
TATEM,
JO. ENSCHEDIUS,
TYPOGRAPHUS,
STATUAM HANC
L. M. Q. P.
MDCCLXVIII.
C.V.N. f.

VOOR-BERICHT
AAN ALLE
KONST-MINNAARS
EN
BOEKDRUKKERS.

De Letteren, die door deeze Letter-Proef vertoond, en in de Haerlemsche Lettergietery gegooten worden, hebben reeds het Getuigenis van Koningen, Prinsen en voornaame Geleerden van Europa weggedragen, als de fraaiste en schoonste Letteren, die ooit in Europa, zedert de Uitvinding der loffelyke Boekdrukkonst, gezien zyn.

Wylen de Heer Rudolph Wetstein heeft den grond gelegd tot deeze Gietery. Hy was in 't bezit van drie à vier uitmuntende Griekſche Schriften, die zyn Vader en Groot-Vader, te Bazel in Zwitserland, hadden of gekogt of laaten maaken. De aanleiding daar toe blykt uit het volgende Verhaal.

De

De Heer Joan Michaël Fleischman, gebooren te Neurenberg, in Duitschland, in het Jaar 1701, wierd, een Jongeling en de Latynsche Schoolen gepasseerd zynde, in zyne Geboorteplaats door zyn Vader, dewelke aldaar het Eer-Ampt van Capitein der Burgery bekleedde, besteld om het Lettergieten te leeren by eenen C. Hardwich, Lettergieter aldaar; hy maakte in korten tyd zulken voortgang in die Konst, dat hy binnen weinige Jaaren één der beste en vaardigste Lettergieters-Gezellen wierd. Aldaar leide hy teffens den grond van zyne kennis van het Letter-Stempelsnyden, en verbéterde die Gietery aanmerkelyk, met het geen ontbrak, daarby te maaken. Eindelyk, ziende dat Neurenberg de plaats niet was daar hy zyne onverzadelyke Lust kon voldoen, om volmaakt in de Konst van 't Letter-Stempelsnyden te worden, besloot hy vreemde Landen te gaan bezoeken, om, waar het mogelyk, in dezelve van grooter Konstenaars te konnen profiteeren. Met dat oogmerk verliet hy den eersten October 1727 zyne Geboorte-Stad Neurenberg,

berg, voorneemens zynde, om over Holland en Vrankryk naar Engeland te gaan. Te Frankfort aan den Main aankomende, geraakte hy aldaar op eene Lettergietery (zo ik meen, de eertyds vermaarde Lutherſche Schrift-Gieſſery) aan het Werk; hy hield zyne kundigheid in het Letter-Stempelſnyden bedekt, en beſloot, na aldaar één Jaar gewerkt te hebben, zyne reize naar Holland voort te zetten, hield zich eenige dagen te Maintz op, en vertrok uit die Stad den 13 October 1728, en kwam vervolgens twee à drie Weeken daarna in Amſterdam. Aldaar geraakte hy op de Lettergietery van wylen de Heer Izaak van der Putte aan het Werk; zyne kundigheid in het Letter-Stempelſnyden ontdekte hy hier zo min als te Frankfort, ook duurde zyn verblyf aldaar niet lang. Naauwlyks vier à vyf Weeken daar aan het Gieten geweeſt zynde, ging hy naar 's Gravenhage, alwaar hy op de nieuw-opgerechte Lettergietery van de Boekverkoopers R. C. Alberts en H. Uitwerf één Jaar met Lettergieten doorbracht; die Lettergietery wierd beſtierd

en

en voortgezet door eenen Letter-Stempelſnyder J: M. Smit, die voor hen in 1728 eene nieuwe Deſcendiaan Romein, in 1729 een Mediaan Romein, en een Groote Garmond Romein ſneed. Men had hier te Lande, zedert den vermaarden Chriſtoffel van Dyk, geenen Letter-Stempelſnyder gehad, en wylen Dirk en Barth. Voskens, Vader en Zoon, Lettergieters in Amſterdam, hadden die Konſt voor hen zelven geoeffend, en waren beroemd geworden wegens eenige door hen geſneedene fraaye Schriften, waardoor zy eenen grooten Lof verkreegen, zo dat het Werk meeſt al van binnen en buiten 's Lands hen toevloeide, en zy meer te doen hadden, dan zy af konden. Die uit 's Hage, zoekende voordeel daar mede te doen, deeden hun beſt, om zich vermaard te maaken. Nooit was 'er ſchooner gelegenheid opgekomen, dan zich te bedienen van de Konſt van den Heer Fleiſchman, die zich aan hen bekend maakte als Letter-Stempelſnyder, en teffens liet zien eene door hem begonnen Groote Deſcendiaan Romein, die hen zodanig behaagde, dat ge=

melde

melde Alberts en Uitwerf met Fleischman overeen kwaamen, om, als dezelve, benevens de daartoe behoorende Groote Descendiaan Curcyf, afgesneeden en gejusteert waren, van hem te koopen, en in hunne Gietery intelyven; deeze twee Schriften zyn de eerste Proefstukken van zyn Letter-Stempelsnyden hier te Lande geweest en voleïndigt in 1729. Het duurde weinige Jaaren, dat de Compagniesschap van de nieuw-opgerechte Lettergietery van R. C. Alberts en H. Uitwerf in stand bleef. De eerstgemelde raakte van de Lettergietery af, en dezelve wierd naar Amsterdam getransporteerd, en de Heer Hermanus Uitwerf alleen zettede dezelve aldaar voort; ook verbond zich de Heer J. M. Fleischman door een wederzyds Verdrag, geteekend den 30 Mai 1730, aan gemelden Heer Uitwerf als Letter-Stempelsnyder, voor den tyd van twee Jaaren, eindigende dat Verdrag den 30 Mai 1732; in dien tyd heeft hy voor die Lettergietery nog gesneeden eene Mediaan Romein en Curcyf, en Groote Garmond Romein en Curcyf. In

 het

het Jaar 1733 gaf de Heer H. Uitwerf eene Letterproef van die zes Schriften uit, daardoor geraakte die Lettergietery in opgang, en zelfs vermaard buiten 's Lands. De Letter snyder Smit is, volgens rapport my gedaan, uit 's Hage naar Berlyn vertrokken. De zes bovengemelde Schriften, zo even gemeld, waren de Eerstelingen van zyne Konst hier te Lande. Hy heeft my dikwils verhaald, dat hy wenschte, datze nooit het licht hadden gezien, om dat hy naderhand veel fraaijer gemaakt heeft; doch ik heb dat voor eene zwakheid in hem gehouden. De Romeinsche zyn gantsch niet slegt.

In 't Jaar 1732 sneed hy een Augustyn Romein en Curcyf voor zich zelven, welk Schrift naderhand door Wetstein van hem is gekogt, en zich thans in deeze Lettergietery bevind; en in 1733 ondernam hy het eerste Nederduitsche Schrift te snyden, namentlyk de Parel Duits. De Heer Rudolph Wetstein, een der vermaardste Boekhandelaaren deezer Eeuw, was in dien tyd bezig met het drukken van eene Maleitsche Bybel, voor de Neder-

land-

landsche Oostindische Compagnie, met Europeesche of eigentlyk Romeinsche Letteren, en gebruikte daartoe, om de vreemde Klankletteren (volgens de Dialect van 't Maleitsch) te snyden, een zeker Engelschman Jallison; doch gemelde Wetstein kreeg eerst te laat kennis aan den Heer Fleischman. Hy liet aan gemelde Heer Wetstein zien zyn nieuw gesneeden Schrift Parel Duits; dat fraaye Schrift, beneffens de reeds hier bovengemelde zes Schriften, maakte een groote indruk op de Geest van den Heer Wetstein; hy moedigde Fleischman aan, om een Lettergietery voor zich zelven op te rechten, het welk ook door Fleischman wierd in 't werk gesteld, maakende daartoe alle de benodigde Instrumenten en Gereedschappen, Letter-Vormen &c.; doch naauwlyks één Jaar daarmede bezig geweest zynde, kwam eene groote verandering in dat voorneemen. De Heer Rudolph Wetstein, die een groot Kenner en Liefhebber der Boekdrukkonst, en voornamentlyk der Lettergietery was, welke, zo als hy aan Fleischman verklaarde, meer dan

der=

dertig Jaaren na zo een Konstenaar gezogt had, kreeg zulk een behagen in de Letteren van Fleischman, dat hy hem voorstelde de reeds begonnen en nieuw-opgerechte Lettergietery van hem te koopen, waarin Fleischman, ik weet niet om welke reden, bewilligde. Alles wierd aan Wetstein, stuk voor stuk, naar hunne waarde overgelaaten, waaronder ook begreepen waren de Parel Duits en Augustyn Romein en Curcyf, en andere reeds begonnen Schriften. Toen wierd door Wetstein en Fleischman die begonnen Lettergietery met eenen verdubbelden yver voortgezet. Fleischman verkoos van Amsterdam naar Edam te gaan woonen, en nam van Amsterdam twee bekwaame Lettergieters-Knechts in zyn dienst aan; één derzelver is thans de Meesterknecht en Directeur myner Lettergietery; de eerste Schriften, die hy aldaar met snyden en justeeren eindigde, waren de Descendiaan Romein en Curcyf; onder het snyden en justeeren wierden ook die Schriften gegooten voor de Drukkery van den Heer Wetstein; vervolgens

gens de Brevier Romein en Curcyf, en de Garmond &c.

Van alle de Letteren en Schriften, die de Heer Wetstein door den grooten Fleischman liet snyden, wierd een wederzyds Verdrag gemaakt, en bedongen, dat de laatstgemelde van en beneffens den Stempel moest leveren een gejusteert en één à twee ongejusteerde Schriften, ja zelfs van de meest gebruikelyke drie à vier ongejusteerde compleete Schriften, en dat hy aan niemand, wie 't ook zy, eenige Afslag zoude mogen verkoopen of leveren; dat Verdrag heeft ook stand gehouden tot op het overlyden van den Heer Wetstein in den Jaare 1743, wanneer ik het geluk heb gehad, beneffens myn Vader zalgr. de gantsche Lettergietery van den Zoon van Wetstein, met alle de Stempels, gejusteerde en ongejusteerde Matryzen, door koop, magtig te worden.

Het Verdrag wierd door my op den zelfden voet gecontinueerd; ingevolge van dien bezit ik van alle de Schriften, waarvan de Geboorte-Jaaren in deeze Letter-Proef zyn gemeld,

 alle

alle de Stempels, en van ieder een gejusteert Schrift, ja van zommigen twee gejusteerde Schriften, behalven nog de ongejusteerde Schriften, mede twee à drie van ieder Soort. Daar is geen voorbeeld, dat 'er ooit in deeze Zaak voor de Nakomelingschap zodanige zorge is gedragen, als door Wetstein en my is geschied. In deeze Lettergietery bevinden zig, behalven de gejusteerde Schriften, een getal van ruim 160 ongejusteerde Schriften; ook heb ik van de Groote Capitaale Letteren, die de Heer J. F. Rosart voor my gesneden heeft, eenen dubbelden Afslag, beneffens de Stempels. Achtien Jaaren heeft de groote Konstenaar J. M. Fleischman voor my alleen doorgebragt in het snyden van menigvuldige Schriften, en aankleeven van dien. Hier bevinden zich acht-en-zestig Doozen met Stempels van Fleischman, en twaalf dito van Rosart. Dit alles is een voorzorg en arbeid voor het Nageslacht voor verscheidene toekomende Eeuwen; en, indien het de Goddelyke Voorzienigheid gehengt, dat deeze Lettergie-

tery

tery in goede handen blyft, en de Bezitters die in goeden ſtand houden, en niet verwaar= loozen, zal, na verloop van verſcheidene hon= derd Jaaren de Naam en Konſt van Fleiſch= man nog in achting zyn, en zyne Bevorde= raars daarby gedacht worden.

Na dat de Huisvrouw van den Heer J. M. Fleiſchman in 1749 overleeden was, beſloot hy in 't volgende Jaar van Edam te vertrekken, en in Amſterdam te gaan woonen om nader by de Haerlemſche Lettergietery te zyn, die hy had gekweekt en groot gemaakt. Hy bleef in Amſterdam tot in 't Jaar 1763, wanneer hy zomtyds wat ongeſteld begon te wor= den, het welk veel al, naar myne gedachten, daardoor veroorzaakt wierd, dat hy al te ſtipt by zyn Werk was, en te weinig uitſpanning nam, om zig zomtyds door eene aangenaame Wandeling en Lucht te verkwikken. Ik ried hem ſterk aan, Haerlem tot zyn Woonplaats te verkiezen. Hy beſloot eindelyk daartoe, en kwam in 't begin van September 1763 alhier woonen. Zyne kwaal, welke eigentlyk eene

 Borſt=

Borstziekte was, nam eerder toe dan af, waarby nog eenige Melancholie kwam, gelyk het gemeenelyk in diergelyke Ziektens gaat. Na verloop van eenigen tyd verbeeldde hy zich, dat de Lucht te Amsterdam beter met zyn gestel overeen zou komen, zo hy weder aldaar ging woonen, alwaar hy te vooren gezond was geweest, en hy wierd daartoe van eenige zyner Vrienden aangeraaden: Hy nam dan het besluit derwaarts te vertrekken, na ruim drie en een half Jaar in Haerlem gewoond te hebben. Maar wel verre van in Gezondheid te beteren, wierd zyne Borstkwaal hoe langer hoe slechter. De dubbelde Garmond Geschreeven is het laatste Schrift, hetwelk hy voor deeze Gietery gesneeden heeft, en het justeeren der Matryzen van dat Schrift, was ook zyn laatste Werk. Toen hy my die half April laatstleeden overleeverde, was hy zeer zwak, en zeide: Zie hier myn laatste Werk, ik zal nooit meer justeeren. Zyne Ziekte nam zodanig toe, dat hy zedert niets meer gewerkt heeft. Vyf dagen voor zyn overlyden gaf hy aan

zyn

zyn eenigen Zoon en Erfgenaam, de Heer Abraham Fleischman, Mr. Chirurgyn, woo= nende te Ouderkerk aan den Amstel, niet on= duidelyk het gevoelen zyner aannaderende Dood te kennen, en met hem over zyne na te laatene Gereedschappen spreckende, zeide hy: Zoon! al wat gy hier in doet, spreekt eerst met Joh. Enschedé te Haerlem! een vooruitzicht, hetwelk hy my reeds drie Jaaren te vooren mondeling ook had te kennen gegeeven; na= mentlyk, dat, indien ik de Gereedschappen, tot het Letter-Stempelsnyden behoorende, be= geerde, om ze in deeze myne Lettergietery, die hy gegrondvest en gebouwd had, intelyven, dat ze dan in geen andere handen zouden komen. Dit heeft ook, na zyn Dood, zyn volle beslag gekreegen. Ik heb met den gemelden Chi= rurgyn Abraham Fleischman een minnelyk Vergelyk getroffen; waardoor my alle de Ge= reedschappen zyn afgestaan; ook zyn daar= onder begreepen alle de Contra-Poinçons, die hy in zyn Leven gemaakt heeft, dewelke, als nu van geen dienst meer zynde, evenwel als een

 dier=

dierbaar Overblyfsel en Nagedachtenis by deeze Lettergietery zullen en moeten bewaard worden, dewyl wylen den Heer Fleischman wel voorzag, dat de een of ander Plagiarische Stempelsnyder, t'eeniger tyd, anderzints dezelve zoude konnen gebruiken, om dus, als de Kraai van Esopus, met eens anders Veêren te pronken, hetwelk nu voor altoos is voorgekomen. My is uit het Boek en de Aanteekeningen van den Grooten Fleischman ten vollen bekend, wat hy, behalve voor deeze Lettergietery, ook voor andere Lettergieteryen binnen deeze Provincie, en voor Duitschland, gesneeden heeft, en dus zal het niet licht gebeuren, dat iemand de stoutheid zal hebben, om Fleischmans Werk voor zyn eigen uit te venten.

Eindelyk afgemat van den grooten arbeid, dien hy in zyn Leven gedaan heeft, gaf hy zyne Ziel en grooten Geest, Gode, zynen Schepper, over, en overleed in Amsterdam, den 27 Mai 1768, in den Ouderdom van omtrent 67 Jaaren; terwyl de Faam zyn Geest

aan

aan de Onsterflykheid overbragt, wierd het stoffelyk Lichaam den tweeden van de volgende Maand Juny, met een plechtige Lykstaatsie, in de Luthersche Oude Kerk, aan de Aarde, waarvan het genomen is, weder gegeeven.

Zeventig onderscheidene Schriften, zo Grieksche, Latynsche, Turcyssche, Arabische, Maleitsche, Nederduitsche en twee Geschreevene Italiaansche Schriften van 's Mans Hand en Konst, zyn in deeze Lettergietery bevindelyk. Zedert de Uitvinding der Boekdrukkonst, is 'er geen zo uitmuntend Letter-Stempelsnyder geweest, die zo veele Schriften gemaakt en nagelaaten heeft, als de Heer Fleischman. De Stempelsnyders Dirk en Barth. Voskens, in Amsterdam, hebben zick in 't begin deezer Eeuw door nieuw gesneedene, en toen fraaye Augustyn, Mediaan en Garmond Romeinsche Letteren, alsmede door een Augustyn Grieksch, met lof, bekend gemaakt; even gelyk in de voorgaande Eeuw de Lettergietery van J. J. Schipper, in Amsterdam,

ver=

vermaard geworden is door den konstigen Letter-Stempelsnyder Christoffel van Dyk; waarvan zich in deeze Haerlemsche Lettergietery nog veele zeer fraaye Schriften bevinden, die in het Jaar 1767 door aankoop daarby gekomen zyn. Doch die Flonkerlichten zyn door de opgaande Zon van gemelde J. M. Fleischman in glans verminderd, nademaal de laatstgemelde Konstenaar dat getuigenis in 't Graf wegdraagt, dat hy hen in Konst en Bekwaamheid overtrof; zynde geweest de alleruitmuntendste Letter-Stempelsnyder, die 'er ooit geweest is, en mogelyk komen zal; gelyk zulks de Binnen- en Buitenlandsche Nieuwspapieren getuigd hebben.

Het allergrootste Konststuk door gemelde Fleischman in 1760 ten einde gebragt, is de volkomene Muziek; een Werk, waaraan hy omtrent twee Jaaren heeft gearbeid. Een goede Letterzetter, eenmaal het begrip van de behandeling gevat hebbende, kan zulks zo gemakkelyk zetten als de gewoone Letteren, hoewel zo spoedig niet, om de oplettendheid, die 'er vereischt wordt, van geen misslagen te begaan.

gaan. De Proef en het Bewys daarvan heb ik getoond, door 48 zogenaamde Haerlemsche Zangen, in 1762; alsmede door een Muziek-Stuk in Quarto, van 260 Bladzyden, zynde het Werk van Mozart, over het Behandelen der Viool, in 1766 uitgegeeven. Alles, zo wel Nooten, Linien, Verbindingen, als Blind-goed &c. word op Parel Corpus gegooten. Dat Konststuk der Muziek-Matryzen en Stempels, overtreft zeer verre de Muziek-Caracteren, die in Duitschland, zedert 1755, zyn uitgekomen.

De Descendiaan Romein en Curcyf is wel dat Schrift, het welk doorgaans op alle Lettergieteryen meest gegooten wordt, en op de voornaamste Drukkeryen het meest in gebruik is. In deeze Lettergietery zyn drie Descendiaan Romeinsche en drie Descendiaan Curcyfsche Schriften, alle van den konstigen Fleischman gesneeden. Daar is geen voorbeeld van bekend. Zo ook van de Nederduitsche Schriften; Van de Groote Kanon tot Robyn Duits ingesloten. Alle zynze van den grooten Fleischman!

De Griekſche Schriften in deeze Lettergietery zyn voortreffelyk. De Auguſtyn en de Deſcendiaan Griekſch, beide van Fleiſchman geſneeden, zyn zeer ſchoon; men vind diergelyke Schriften nergens. De voornaamſte Univerſiteiten van Europa bedienen zich van dezelve. By het grootſte gedeelte dier Schriften bevinden zich alle de Stuk-Letteren, zo dat men daar mede alle de oorſpronklyke Griekſche Aucteuren, in navolging van den beroemden Aldus Manutius, kan drukken. Wordenze begeerd naar de hedendaagſche manier, naar den trant van Profeſſor Leusden, men kan de Stuk-Letteren 'er aflaaten.

De Heer J. M. Fleiſchman heeft in 1756 en 1757 nog zeven Soorten Armeniſche Schriften geſneeden, die verwonderlyk fraai zyn, voor den Heer Arachiel di Paulo, in Amſterdam, dewelke van de Stempels en Matryzen alleen de wettige Bezitter is.

Het groot getal van Giet-Vormen, daar de Letteren in gegooten worden, door Fleiſchman gemaakt, verdient ook byzondere aanmerking.

In

In deeze Lettergietery bevinden 'er zich een getal van over de honderd stuks. Nooit te vooren zyn 'er zulke konstige Giet-Vormen gezien. Ook nooit te vooren zulke konstige en Mathematisch volmaakte Matryzen. Dit is de Proef van 's Mans konst en vlyt: Dat, hoe moeyelyke Stukken het in kunst ook hebben mogen zyn, hy nooit daarin eenige verandering heeft behoeven te maaken; daarin overtrof hy alle voorgaande Letter-Stempelsnyders, en mogelyk die na hem zullen komen. Liefde en Yver voor de Konst stelde hy altoos boven eigen belang.

Voorts dient nog gemeld te worden, dat eerst onder het drukken van deeze Letterproef, my in den zin is gevallen het Jaar te stellen, wanneer Fleischman de Schriften gesneeden heeft. By alle de Schriften, die ik van den Heer Rosart bezitte, behoorde het ook te staan; derhalven is nog te melden, dat laatstgemelde Heer Rosart, meest alle de Groote Capitaalen, zo Romeinsche, Curcyfsche als Geschaduwde; ook de Groote en Kleine Kanon Romein en Curcyf; de Pa=

ragon

ragon Romein en Curcyf, en meeſt alle de Bloemen geſneeden heeft; al het overige is, of voor het grootſte gedeelte van den konſtigen Fleiſchman, of uit de Lettergietery van J. J. Schipper, afkomſtig.

Alle de Letteren van deeze Lettergietery, door den grooten Fleiſchman gemaakt, hebben, behalven haare ongemeene cierlykheid, nog eene uitneemende hoedaanigheid, die men eigentlyk op de Letter-Proef niet kan ontdekken; maar die alleen op de Letter zelve kan gezien, en door het gebruik ondervonden worden; naamlyk, datze alle door dien bekwaamen Konſtenaar met Contra-Poinçons veel dieper zyn geſneeden, dan de Letterſnyders van deeze laatere Eeuw doen, alzo zommige in 't geheel geen Contra-Poinçons gebruiken, en maar de diepten met het Graveer-yzer uitſteeken &c. Geene Letter-Stempels kunnen goed en deugdzaam gemaakt worden, dan alleen door Contra-Poinçons. Wylen de Heer Fleiſchman heeft my betuigd, dat hy voor de Schriften van wylen Chriſtoffel van Dyk eene byzondere achting had, om datze

ook

ook meest allen door Contra-Poinçons gemaakt zyn; zulke Letteren, van goede Letter-Specie gegooten, konnen meer dan de helft langer gebruikt en bedrukt worden, en zyn dus dubbeld Geld waardig.

De Heer Fleischman heeft ook een byzonder Geschrift opgesteld, over 't Stuk van het Letter-Stempelsnyden en de Contra-Poinçons, en aangetoond: 1. Hoe het Staal en Koper behandelt wordt. 2. Wat 'er vereischt wordt in een Letter-Stempelsnyder. 3. Hoe weinig 'er geweest zyn, die daarin uitgemunt hebben. 4. Dat de tegenwoordige Letter-Stempelsnyders geen Contra-Poinçons gebruiken. 5. De Voordeelen, die de Drukkers, van Letteren, door Contra-Poinçons gemaakt, ondervinden, &c. Mogelyk zal ik op zyn tyd en plaats nog gebruik maaken van dat Opstel.

De respective Boekdrukkers van Europa zien dan uit deeze Letterproef, wat al tyd en vlyt, en groote kosten gedaan zyn, om deeze Lettergietery tot den uitersten top van Volmaaktheid te brengen, die, zo dit my geoor-

loofd is te zeggen, tegenwoordig eene Cieraad is voor myne Vaderlyke Stad, waarin, voor drie Eeuwen Laurens Janszen Koster, de eerste Letter- en Figuurſnyder in Houte Tafelen, en ook de eerste Lettergieter, op eene gebrekkelyke wyze, met Letteren van Tin, is geweest; hebbende deeze eerste Vinder geenzins Houte beweegbaare Letteren gebruikt, gelyk de laatere, en zommige noch levende Geleerden, stellen, welken het Mechanique van de Lettergietery niet verstaan, en dus geweldig dwaalen van het Spoor der eenvoudige waarheid. Ervaarene Letter-Stempelſnyders en Lettergieters konnen over die Eerstelingen der Boekdrukkonst beter oordeelen, dan zulke Geleerden.

De Heer J. M. Fleischman heeft, op myn verzoek, de eerste Drukken van Laurens Koster naauwkeurig onderzocht, en klaar en duidelyk bevonden, dat de Spiegel der Behoudenis, Eerste en Tweede Druk; de beide stukken van de Donatus, en 't kleine Gebeden Boekje, allen met gegootene Letteren, van week Metaal (waarschynelyk van Tin) zyn gedrukt;

meer

meer dan duizende Lettergieters-Bewyzen en Spooren heeft hy daarin ontdekt en aangetoond, en elke Letter spreekt, dat zy van Metaal is gegooten, en het is zo klaar en duidelyk te zien, dat daar geen de minste twyffel over blyft; zyne Aanteekeningen zyn, door zyn Zoon, my ter hand gesteld, en ik denk dezelve, by leven en gezondheid, aan 't Publyk mede te deelen.

Dus is het niet alleen de Heer J. C. Seiz, een gebooren Hoogduitscher, maar nu ook de Heer Fleischman, ook een Duitscher, die van de waarheid overtuigd geweest zyn, dat die Boeken met gegootene beweegbaare Letteren gedrukt zyn.

Een Zaak, die in geschil is tusschen Duitschers en Hollanders kon nooit beter beslist en afgedaan worden, als door Duitschers zelven. Fleischman was alleen daartoe genoeg in staat, en zyn ondervinding en oordeel is alleen beslissende, en stopt alle monden. Men behoeft geene Maatschappyen der Weetenschappen tot Scheidslieden

te

te ſtellen. Konſtenaars moet men in hunne Konſt geloof geeven!

Voor de Liefhebbers der Boekdrukkonſt heb ik hier achter laaten volgen vyf byzondere Oude Schriften, waarvan vier Oude Hollandſche zyn; van allen bezit ik de zeer raare en vreemd gejuſteerde Matryzen in myne Gietery. Echter zyn daarop, byna van gemeen Lood, en dus ook van zeer week en zagt Metaal, die Letteren gegooten, waarvan ik een Afdruk vertoon. Die dezelve Letters naauwkeurig beziet, zal, indien hy zonder vooroordeel te werk gaat, genoodzaakt zyn te bekennen, dat die Letteren, niettegenſtaande derzelver ſchreeuwende ongelykheid, echter gegooten zyn; zy hebben dezelve Gebreken, welke de Letters van Koſter hebben, en nochtans zyn ook die gegooten, en niet van Hout geſneeden. Dus zien de Liefhebbers der Boekdrukkonſt uit die Oude Letteren de Konſt byna in haare eerſte Jeugd; en uit de Letteren van den grooten Fleiſchman dezelve in haare Manlyke kracht, grootſte rypheid en volkomenheid; om die reede al=

alleen zyn die vyf Specimina hier achter bygevoegd.

Het grootste van die Hollandsche Oude Letteren zoude men Text kunnen noemen. Waarschynelyk zyn de Stempels van die Matryzen omtrent den Jaare 1480 gesneden en gemaakt; ik heb Boeken, welke met die Letteren gedrukt zyn, door de Reguliere Monnikken Collatie-Broeders te Gouda. De tweede Soort, die kleinder, en den naam van Augustyn zouden kunnen draagen, zyn gebruikt door de Reguliere Monnikken buiten Schoonhoven in den Hem, in den Jaare 1494 tot 1500. Deeze laatsten zyn waarschynelyk gesneden te Delft, door eenen Henric, Lettersnyder, en zyn ook gebruikt door andere Drukkers in de Nederlanden, van 1490 tot 1500, en laater, gelyk my uit oude gedrukte Boeken, in myne Boekery bevindelyk, is gebleeken, en dagelyks kan getoond worden.

Van 't begin der Uitvinding der Boekdrukkonst af, tot op den tegenwoordigen tyd, is door Geleerde Schryvers zeer weinig gewag gemaakt

van

van Letter-Stempelſnyders; welke Konſtenaars wel verdient hadden, dat hunne Gedachtenis den Nakomelingen was nagelaten. Behalven de eerſte Letter-Stempelſnyder Laurens Janſen, en na hem Fauſt en Guttenberg, en den grooten Verbeeteraar der Konſt, Pieter Schoiffer van Gernsheim, die de ſtaale Stempels en kopere Matryzen het eerſt heeft bedagt, vind men byna niets aangeteekend van de eerſte Lettergieters, die alom de Konſt door Europa verſpreid hebben. De meeſte van de eerſte Drukkers zyn ook Letter-Stempelſnyders en Lettergieters geweeſt; en ſchoon 'er zommige onder waren, die geen Stempels of Matryzen hebben konnen maaken, zo hebben zy echter het begrip gehad, om aan een bekwaam Werkmeeſter in Koper en Staal, daar van een denkbeeld te geeven; zonder die kennis was de voortplanting en verſpreiding der Konſt onmogelyk. Hier aan ziet men de hand van de Goddelyke Voorzienigheid, dewelke in die Eerſte Drukkers, als in Bezaleël, een Geeſt van wysheid en verſtand heeft ingeſtort, om een

Konſt

Konst van zo veel nut, tot Eere van Gods Naam, zo schielyk alom te verspreiden! Hoe weinig zulke bekwaame Luiden zoude men thans vinden?

Ik heb uit zeer veele Oude en Eerste Drukken verscheidene Aanteekeningen gemaakt en de voortgang der Konst uit de Boeken zelve opgespeurd en aangeteekend; noch onlangs heb ik ontdekt, dat 'er in de voorige zeventiende Eeuw te Leiden, in Holland, een zeer konstige Poinçonsnyder en Lettergieter, genaamd Arent Corsz. van Hogenacker, geweest is, wiens Stempels en Matryzen, bestaande in Hebreeuwsche, Rabbynsche, Romeinsche, Curcyssche, Geschreevene, Hoog- en Nederduitsche Schriften, Bloemen, Strikken, Noten en Vormen, den 14 April, des Jaars 1672, door de Wed. van Bartholomeus van Hogenacker, publyk te Leiden zyn verkogt. Die Konstenaar was my geheel onbekend; waarschynelyk is die Man de Letter-Stempelsnyder geweest voor de vermaarde Elzeviers.

Veel meer zoude ik van de Eerste Stempelsnyders en Lettergieters en van de Eerste Drukkers konnen zeggen: Ik heb my in dit Voor-Bericht bekort; in 't breede zal zulks by eene andere gelegenheid geschieden, en voornamentlyk van de uitmuntende Schriften van den Heer Fleischman. Wel is waar, wy hebben dien grooten Konstenaar door de Dood verlooren! Hy is niet meer; maar hy heeft ons een Schat van konstige Letteren nagelaaten: Die Konststukken zyn Onsterflyk! Hy leeft in dezelve tot aan 't einde der Eeuwen!

Voorts vind ik my verpligt nog te melden, dat de Meesterknecht en Directeur myner Lettergietery Jan Hellinx, zo wel als Fleischman, zyn Konst en Vlyt heeft aangewend, om deeze Gietery te helpen opbouwen; alzo het een wonder is voor 't Nageslacht, dat zulk eene formidabele Lettergietery in den tyd van maar ruim dertig Jaaren, tot zulk een volmaaktheid is gebragt, 't welk zonder medestand van eenen kundigen Directeur der Lettergietery anders niet had konnen uitgevoerd worden.

Uit

Uit groote achting voor Laurens Janfens Konft heb ik in deezen Jaare op myne Plaats achter myn Huis, waarop myne Lettergietery het Uitzicht heeft, dien Grooten Kofter een Standbeeld van Hardfteen doen oprechten, en tot eene weêrgâ daar tegen over doen plaatfen een diergelyk Afbeeldfel van den Geleerden Hadrianus Junius, den eerften en krachtigften Verdediger der Uitvinding van de loffelyke Boekdrukkonft binnen deeze Stad. Beide deeze Pronk-Beelden zyn Levensgrootte, ten voeten uit, op blaauw Arduinfteene Voetftukken, voor en ter zyden met hunne Stam- en Stede-Wapens, beide gemaakt door den konftigen Beeldhouwer A. F. Schobbens, te Antwerpen. Ter verciering van deeze Letter-Proeve heb ik dezelve door myne goede Vrienden, den Schilder Taco Jelgersma, laten uitteekenen, en door den Schilder en Plaatfnyder C. van Noorde in 't Koper doen brengen, en hier bygevoegd.

Deeze Gietery is van Bloemen en Cieraaden rykelyk voorzien; alle Soorten van Comporte-

 men=

menten, Finissen, Vignetten, Cieraad-Letteren &c. konnen daarmede gemaakt worden, naar de vernuftigheid van den Letterzetter, ten deele te zien aan de Lysten, die om de Paginaas deezer Letterproef gezet zyn.

Tot gemak der Boekdrukkers heb ik alle de Bloemen en Cieraaden in de byzondere Corpsen, daarze op gegooten worden, verdeeld, die van yder Corpus gemerkt met No. 1, 2, 3 enz., op dat de Boekdrukkers de Bloemen en Cieraaden van yder Soort op de Nommer zouden konnen ontbieden; behoevende zy in hunne Brieven slechts te melden het Corpus en de Nommer, en het Getal of Gewicht van het geen ze begeeren.

Ik heb my in deeze Letterproef maar bediend, ten opzigte van de Letteren uit de Lettergietery van J. J. Schipper afkomstig, van Proefjes, die voor veele Jaaren daarvan gemaakt zyn, en die beter hadden konnen wezen; ik heb de tyd niet gehad, om van die Schriften nieuwe Proeven te maaken; doch ik vinde my verpligt te zeggen, dat de meeste bêter zyn, dan ze zich alhier vertoonen.

Ein=

Eindelyk is onder het drukken van deeze Letterproef deeze Lettergietery met noch een Alphabeth vercierde en met Schaduw zeer fraai gesnedene Dubbelde Mediaan Romeinsche Capitaalen vermeerdert, waarvan twee Woorden op den Tytel van deeze Letterproef vertoond worden.

Voor het overige dient tot naricht aan alle Boekdrukkers, dat, wanneer zy Nieuwe Letteren willen laten gieten, omtrent welke de hoogte moet in acht genomen worden van eene andere Letter hunner Drukkery, om ze met malkanderen te kunnen gebruiken, zy nooit andere dan drie à vier stuks (m m m m) Onderkas-Letteren overzenden, vermits de Letter (m) de Basis is, waarnaar alle de te gietene Letteren, in alle de byzondere Schriften, op deeze Gietery, geregeld worden.

Indien de Letteren van deeze Letterproef, en voornamentlyk de DUBBELDE GARMOND GESCHREVENE LETTEREN, waar mede dit Voor-Bericht gedrukt is, UL. behaagen, waar=

waaraan geenzins twyffele, zo verwacht ik daar op uwe ordre; verzoekende altoos, zulks vroegtydig te doen, alzo men anders niet in ſtaat is, wegens de menigte van aanzienlyke Drukkeryen, welke uit dit Magazyn haaren Voorraad opdoen, de nieuwe Schriften zo ſpoedig te leveren, als wel begeerd word. Ik zal altyd trachten de Eere en den Roem van deeze Gietery op te houden, en een iegelyk kan van de promptſte bediening verzekerd zyn.

Ik blyf met achting,

Myn' Heeren,

UE. D. W. Dienaar

J. ENSCHEDE.

Haerlem
den 30 November 1768.

JOAN MICHAEL FLEISCHMAN.
Konstig Letter-stempel Snyder,
Geb: 1701 te Neurenberg,
Overl: in Amsterdam den 27 Mey 1768.

C. v. Noorde f. 1769

Groote opgeslagen Capitalen.

AB

Kleine opgeslagen Capitalen.

CEM

Paryſſe Capitalen.

Petit Canon.

BCEJF
AKQG

Dubbelde Paragon Capitalen.
Paragon à deux Points.

ABCDE
FIGHJK
LMNOQ
RSWZÆ

Dubbelde Text Capitalen.
Petit Paragon à deux Points.

ABCDEFI
HJKLMSZ
GNOPQR,.

Dubbelde Augustyn Capitalen.
St. Augustin à deux Points.

ABCDEFGH
JKLMNOPW
QUIRSTVX
YZÆ-,;:.

Dubbelde Mediaan verbéterde Capitalen N°. 1.
Deux Points de Cicero.

ABCDEFGH
ISKLMNOP
QRJTUVW
XYZÆ-',;:.

Dubbelde Mediaan Capitalen N°. 2.
Deux Points de Ciceró.

ABCDEFGHIJ
KLMNOPQRS
TVUWXYZ-,;:.

Dubbelde Descendiaan Capitalen.
Deux Points de Philosophie.

A B C D E F G H I J
K L M N O P Q R S
T U V W Y Æ - ' , ; : .
1741.

Dubbelde Garmont Capitalen.
Deux Points Petit Romain.

A B C D E F G H I J
K L M N O P Q R S T
V U W X Y Z Æ - ' , ; : .

Dubbelde Gaillart Capitalen.
Deux Points de Gaillarde.

A B C D E F G H I J
K L M N O P Q R S T
V U W X Y Z Æ - , ; :
1741.

Dubbelde Brevier Capitalen.
Deux Points de Petit Texte.

A B C D E F G H I J K L M N
O P Q R S T V W X Y Z Æ
1739.

Paryſſe Capitalen Curcyf.
Petit Canon Italique.

ABDG
IJMT
ÆŒÇ;

Dubbelde Paragon Capitalen Curcyf.
Paragon à deux Points Italique.

ABDEF
HINRS
ÆÊÉÇ;’.

Dubbelde Text Capitalen Curcyf.
Petit Paragon à deux Points Italique.

ABCDEG
HIJKLP
TUXYZÊ

Dubbelde Augustyn Capitalen Curcyf.
St. Augustin à deux Points Italique.

ABCDEFGI
JKLMNOP
RSUZÆŒ:-.

Dubbelde Mediaan Capitalen Curcyf.
Deux Points de Cicero Italique.

ABCDEFGH
KMNTUVW
XZÇÆËÉ';:;,.

Paryſſe Geſchaduwde Capitalen.

ADEG
RSZÆ

Dubbelde Paragon Geſchaduwde Capitalen.

BCHIKN
PRWŒ.

Dubbelde Text Geſchaduwde Capitalen.

ABCDFIN
OTUVXZ
YJÆŒ;,:-.

Dubbelde Augustyn Geschaduwde Capitalen.

ABCDEFGI
HKLMNOS
PRTUVXY
ÉËÈÊJÇ;,:-

Dubbelde Mediaan Geschaduwde Capitalen.

ABCDEHJKM
LNOPQRSTW
XYZÆŒC:;'-.

Dubbelde Descendiaan Geschaduwd-Gesigureerde Capitalen.

ABCDEFGHIJK
LMNOPQRSTUV
WXYZÆŒÉÈÊËÇ

NB. Deeze kunnen ook by de Geschreven Letter gebruykt, en op dat Corpus gegooten worden.

Paryſſe Canon Romein.
Gros Canon No. 1.

Regiam Magi-
ſtratum contr.
ABCDEF 12

Groote Canon Romein.
Fr. *Gros Canon.*
Engl. Two Lines Great Primer.

Ars Artium om-
nium Conſerva-
trix. HARLEMI. Ty

Groote Canon Curcyf.
Fr. *Gros Canon Italique.*
Engl. Two Lines Great Primer Curſiv.

Non inchoantibus
premium promit-
titur, ſed perſ. Æ

Kleine Canon Romein.
Fr. *Petit Canon.*
Engl. Two Lines Englifh.
Hoogd. *Doppel Mittel Antiqua.*

Deum revereri & prae-
cepta ejus obfervare:
hoc eft totum hominis.
Virtute et Genio. abcd
ABCDEFGHIJKL
MNOPQRSTUVW
YZÆ; ABCDEFGZJ Æ ?:.!

Kleine Canon Curcyf.
Fr. *Petit Canon Italique.*
Engl. Two Lines Englifh Curfiv.
Hoogd. *Doppel Mittel Curfiv.*

*Nos ad Patriam feftinan-
tes mortiferos Sirenum
cantus furda aure tranfi-
re debemus. Hieronimus.
abcdefghijklmnopqrfstuv
wxyz.,;:'!??-*

Aſcendonica Romein.
Fr. *Gros Parangon Romain.*
Engl. Double Pica Roman.
Hoogd. *Doppel Mittel Text Antiqua.*

Quod quiſque in ano eſt, ſci unt. Sciunt Id qui in Aurum Rex reginæ dixerit : Sciunt in ÆABCDEFGHIKLMN ([§†?✠e‿ABCDEFGHIKLMNO

Aſcendonica Curcyf.
Fr. *Gros Parangon Italique.*
Engl. Double Pica Curſiv.
Hoogd. *Doppel Mittel Text Curſiv.*

Cathedralium, Monaſteriorum, ac omnium & ſingulorum beneficiorum, electivorum rerularium ſi Fris ABCDEFGHKLMNOPQRS.

Paragon Curcyf.
Fr. *Parangon Italique.*
Engl. Two Lines Pica Curſiv.
Hoogd. *Doppel Mittel Text Curſiv.*

Quicunque vult ſalvus eſſe, ante omnia opus eſt ut teneat Catholicam fidem: Quam niſi quiſque integram, inviolatamque ſervaverit, abſque dubio in æter

Paragon Romein.
Fr. *Parangon Romain.*
Engl. Two Lines Pica Roman.
Hoogd. *Doppel Mittel Text Antiqua.*

Alde Manuce mettoit ordinairement à ſes Impreſſions une Ancre entortillée & morduë d'un Dauphin. C'etoit pour ſignifier qu'il travailloit ſans relâche, & pourtant avec poids & jugement; ainſi qu'il dit Lui-même au Prince de Carpi dans la Preface à la Sphere de Proclus,

EFGHIJKNOQRTVWX
YZŒ ÆABCDEXYZ * ⁎ * ✠ ( )
1 2 0 Á È Î Ö Ũ ñ ℣ ℞ q̀ q̃ q́ ç ę (1)

Paragon Curcyf.
Fr. *Parangon Italique.*
Engl. Two Lines Pica Curſiv.
Hoogd. *Doppel Mittel Text Curſiv.*

Het loon word niet aan den beginnende belooft, maar het word aan de volhardende gegeeven.

Paragon Curcyf.

Roterodama mihi tellus, natalis origo: Non poſtremi inter Batavas hinc nominis urbes: Me celebrant clarum famæ præconia magnæ: Barbaries per me ceſſit quòd finibus exul: Divinis dederim quòd lucem rebus amoenam, Et Latij imbuerim linguas ſermonis honore: BDLMR abcdefghijlmnpqrſstuvxfia

Kleine Paragon Romein.

L'on commence par établir que ce n'eſt pas une choſe aiſée que de faire des expériences. ABCDEFH abcdeſghijklmnopqrsſtuvwxyz æœ ſiſiſtſſſtffſlflſſiffiſſlfflſhfbç áéíóú àèìòù

Kleine Paragon Curcyf.

At etiam literas, quas me ſibi miſiſſe diceret, recitavit homo & humanitatis expers, & vitæ communis ignarus. Æ ABCDEFGHIJK ç äöüſiſiſtſſſſſl

Text Romein op Paragon.

Lors qu'Aspaſie étoit concubine d'Artaxerxès. On ne ſauroit lui donner moins de vingt ans à la mort de Cyrus: elle avoit donc ſoixante - quinze ans lors qu'un nouveau Roi la demande comme une grace particuliere. z'ARUV
ABCDEFGHIJKLMNOP
QRSTUVWXYZÆ.

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1739.

Text Curcyf op Paragon.

Aspaſia, qui eſtoit fort âgée, & toutesfois très-belle, qui avoit eſté putain de ſon feu frere. Darius ſon fils en devint ſi fort amoureux, tant elle eſtoit belle nonobſtânt l'âge, qu'il
ÆABCDEFGHIKLNOP
QRSTVWXYZUJ
1234567890

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1739.

Text Romein.
Fr. *Gros Romein gros œil.*
Engl. Great Primer Roman.
Hoogd. *Tertia Antiqua.*

Lors qu'Aspaſie étoit concubine d'Artaxerxès : On ne ſauroit lui donner moins de vingt ans à la mort de Cyrus : elle avoit donc ſoixante - quinze ans lors qu'un nouveau Roi la demande comme une grace particuliere. PLTGA
ABCDEFHIJKMNOQSU
VWXYZÆ ÆABCDEFGHIJKL
MMNOPQRSTUVWYZ ÇĒŌ℣℟
12345678910†([¶§!?áǫ/ũm̃ñ
J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1739.

Text Curcyf.
Fr. *Gros Romain gros œil Italique.*
Engl. Great Primer Curſiv.
Hoogd. *Tertia Curſiv.*

Ciceron menagea toûjours Dolabella le plus doucement qu'il put. Il avoit ſans doute plus d'habileté que de fermeté, & il voioit que le parti de Pompée ſe ruïnoit de plus en plus par les contiuelles victoires de Jules
ABCDEFGHIKLMNO
PQRSTVWXYZ. UJÆ
J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1739.

15

Kleine Text Romein No. 2.

Vult tamen tibi Iuſtinianus , ut iſte curator præſte ſolemne jusjurandum apud Præfectum urbi , vel Præſidem , quo edicat omnia ſe re-
EeDEFGHIKLMNOPQVRSTVWVXZ : ABC
&GHIKLMNOPQuRSTVWXYZ,..:

Kleine Text Curcyf No. 2.

Eo miſit Rex Suecus Theodoricum Falckenburquum, adminiſtratoris adjuturum conatus; Joa neid inerat eommeatus,& rei tormentariæ Mag deburgum euravetr ABCDEFGHIJKL MNOPQ RSTVUWXYZ Æ jasis st ſtw

Kleine Auguſtyn Romein.

Tardius aliquanto moleſtiuſque cum ORANGIO acta res eſt. Is enim recua ſcripſerat, Hollandis , Zelandiſque atque Burgundis Præfectum deſignaret quando ſe hiſce prefecturis ce
hijklmnopq ſstvuw ABCDEFGHI
ABCDEFGHIKLMNOP Q STVUXYZÆ

Kleine Auguſtyn Curcyf.

*Æadem, is admonenti Gubernatrici ut abiret Amſtelodamo,non modo non a paruerit, ſed etiam Miſſuma Gubernatrice Turrium a ſecretis pri urbe Protinus abſcendere,non Exaudito Re-
AABCDE FGHJI KLM MNOP*

Augustyn Romein op Text.

Le Pape envoia des Députez au Duc de Baviere, & lui écrivit que son intention étoit que si Virgile étoit Prêtre, on le dégradât du Sacerdoce, & qu'on l'envoiât á Rome pour y &c ;:?!(§¶†]
ABCDEFGHILMNOPQRTW
XYZÆJU ABCDEFGHIKLNOPQ
RSTVWXYZUJÆ 1234567890

J. M. Fleischman sculpsit. 1738.

Augustyn Curcyf op Text.

Nam mihi sane ditescendi opportunitates prœclares respublica bene gesta præbuit, quum alias saepe, tum vero maxime ante hoc quadriennium, quando in Samnites, Lucanos, Bruttiosque consul cum & ct ? ? ! ! ſſl

ABDEFGHIKLMNOPQRS
VWXYZ ÆUJ

J. M. Fleischman sculpsit. 1738.

Auguſtyn Romein No. 1.
Fr. *St. Auguſtin Romain, Gros Oeil.*
Engl. Engliſh Roman.
Hoogd. *Grobe Mittel Antiqua.*

Eraſme ecrit â Bilibaldus Pirkheymer en 1522. Plerique inſidiantur ħomini, propemodùm conjurati ut illum perdant. Ubi quid novi operis prodit,quod putent fore vendibile , mox unus atque alter ſuffuratus ex ipſius officinâ exemplar , excudit ac venditat minimò. Interim Frobenius immenſam pecuniam impendit in Caſtigatores , frequenter & in Exemplaria. Huic iniquitati facilè ſuccurretur , ſi fiat Imperatorium

Ā̃ É̄ Ő̄ Ő̄ É̄ Ç Ç ( ) [*] !!! ?? §*§ †† ¶¶

ħ ę ą ą ę ę ı ı ǫ ǫ ų ų ą ą ı ı ų ų ǫ ǫ ǫ ā ē ī ō m̄ n̄

A B C D E F G H I X Y Z Æ A B C D E F G H

& ct æ œ k w y ℞ ⁹ ç ê 1 2 3 4 5 6 7 8 9 0 : ;

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1738.

Auguſtyn Curcyf.
Fr. *St. Auguſtin Italique.*
Engl. Engliſh Curſiv.
Hoogd. *Mittel Antiqua Curſiv.*

Totum meæ pondus injuriæ Romanis auribus intimare ſtudebo, & tam Epiſcopum quam Canonicos, quoniam primum judicium de illo qui in me malus extitit mutare machinati ſunt, quantum potero perurbabo, ac

A B D E F G H I J K L M N O P Q R
S T U V W X Y Z Æ & ct

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1738.

Augustyn Romein No. 2.
Fr. *St. Augustin Romain, petit Oeil.*
Engl. English Roman.
Hoogd. *Kleine Mittel Antiqua.*

Commentateurs d'Aristote auroit tout autrement répondu à la question de l'Impératrice, que ne fît Pierre. Il auroit soutenu que le bien public demande & qu'en cette action là, autant & plus qu'en aucune autre.
1 3 4 6 7 8 9 0 ℞ ℣ [†] * ¶ ?) A B C D E F G H J
K L M N O P Q R S T U V W X Y Z Æ
A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z Æ
J. M. Fleischman sculpsit. 1732.

Mediaan Romein op Augustyn.

Le traître dont parle Suger étoit un homme que le Roi d'Angleterre avoit comblé de bienfaits, & qui ne laissa pas de s'engager dans une conspiration contre son maître; il en fut quitte pour son sexe & pour ses yeux, & n'en fut point pendu ainsi qu'il le méritoit. Ç Ā ¶ § ℣
Æ B C D E F G H I J L M N O P Q R S T U V
W X Y Z 1 2 3 4 5 6 7 8 9 0 ℞ *
A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z Æ
J. M. Fleischman sculpsit. 1736.

Mediaan Curcyf op Augustyn.

Et que cela fût jugé indigne de la gravité & de la Majesté d'un Roy: d'autant plus que la chose se faisoit publiquement & devant un grand monde.

A B D F G H I L M N O P Q R S T V W X
Y Z Æ U J & ã ẽ ĩ õ ñ m̃
J. M. Fleischman sculpsit. 1737.

Mediaan Romein.

Fr. *Cicero Romain.*
Engl. Pica Roman.
Hoogd. *Cicero Antiqua.*

COLONNA (VICTORIA) Dame illuſtre & ſavante. Voiez VICTORIA COLONNA. André cite mépriſe à Rivet. Nous marquons une Lettre ce l'a copié en pluſieurs endroits. Voſſius ne croit point prétend que cet Archevêque de Florence. JAQUES COLUMNA, Dominicain & Hiſtorien a Florence l'a citée quelquefois. Poſſevin parle Antonin, Archevêque de d'un & il jusqu'à l'an Colophonienne. La nomme auſſi attribuelle de quelques Oracles en Vers &c. 1234567890
ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTVUWXYZÆ
ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZÆ

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1736.

Mediaan Curcyf.

Fr. *Cicero Italique.*
Engl. Pica Curſiv.
Hoogd. *Cicero Curſiv.*

Il s'en informa à Pomponius Atticus qui ne put l'en bien inſtruire. Il vouloit ſavoir ſi Rutilie étoit morte avant ou après ſon Fils. Rutilia vivo ne C. Cotta filio ſuo mortua ſit, an mortuo? Per tinent ad eum librum quem de luctu minuendo ſcripſimus. Dans une autre Lettre il ſe ſert de ces paroles; de Rutilia, quoniam videris dubitare, ſcribes ad me cum ſcies, ſed quam primum. La Note de Corradus eſt trop curieuſe pour ne devoir pas être rapportée: Mortuo mortua eſt quod mirum?!
ABCDEFGHIJKLMNOPQRST
VUWXYZÆ. â ê î ô û ä ë ï ö ü

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1737.

Mediaan Romein.

Fr. Cicero Romain.
Engl. Pica Roman.
Hoogd. Cicero Antiqua.

COLONNA (VICTORIA) Dame illustre & savante. Voiez VICTORIA COLONNA. André cite méprise à Rivet. Nous marquons une Lettre ce l'a copié en plusieurs endroits. Vossius ne croit point prétend que cet Archevêque de Florence. JAQUES COLUMNA, Dominicain & Historien à Florence l'a citée quelquefois. Possevin parle Antonin, Archevêque de d'an & il jusqu'à l'an Colophonienne. La nomme aussi attribuelle de quelques Oracles en Vers &c. 1234567890
ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTVUWXYZÆ
ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZÆ
J. M. Fleischman sculpsit. 1736.

Mediaan Cursyf.

Fr. Cicero Italique.
Engl. Pica Cursiv.
Hoogd. Cicero Cursiv.

Il s'en informa à Pomponius Atticus qui ne put l'en bien instruire. Il vouloit sçavoir si Rutilie étoit morte avant ou après son Fils. Rutilia vixe ne C. Cotta filio suo mortuo sit, an mortuo? Pertinent ad eum librum quem de luctu minuendo scripsimus. Dans une autre Lettre il se sert de ces paroles; de Rutilia, quoniam videris dubitare, scribes ad me cum scies, sed quam primum. La Note de Corradus est trop-curieuse pour ne devoir pas être rapportée: Mortuo mortua est quod mirum ?!
ABCDEFGHIJKLMNOPQRST
VUWXYZÆ. [illegible]
J. M. Fleischman sculpsit. 1737.

Mediaan Romein No. 2.

Flavius Veſpaſianus duos reliquit filios, Titu majorem & Domitianum juniorem. Titus Patri in imperio ſuc adeo laudatus & amatus propter ſingularem humanitatem iuſtitiam & benificentiam, ut amor & deliciæ generis humani dictus ſit. Cœpit & imperare Anno Chriſti, impe t u v x y z. æ œ A B C D E F G H I K L M N O P Q R

Mediaan Curcyf No. 2.

Interea Herbpoli, Sueinfurtti, Kitziugæ confluxerant auxiliares Suecotum, Saxonicæ, Haſſiacæ copiæ, ut exercitum efficerent millium: Quæ medio Auguſto conjuncta caſtris regiis, non tantum æquarunt vires, ſed & audaciam civvere ultro laceſſendi Cæſariones,

Deſſendiaan Romein op Mediaan.

Quæ omnia, & quod deinceps adjecturus ſum, variis ab auctoribus tradita, conquiri exponique non inconveniens nec inutile judicavi: quo virorum, quibus fulta res Romana per duriſſimos caſus ad imperii gloriaeque incomparabilem magnitudinem pervenit,
A B C D E F G H I L M N O P R S T V W X Y Z
J U Æ 1 2 3 4 5 6 7 8 9 0 ℞ ? ÿ † * ſſ œ ſt & ct
[A B C D E F G H I K L M N O P Q S T V W X Y Z J U Æ) N°

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1734.

Deſſendiaan Curcyf op Mediaan.

Quare cum iſta paupertate mea, & aliis opulentiſſimis hominibus, & te quoque ipſo me copioſiorem eſſe judicio. Nam ego tantum habeo, ut plus non deſiderem: tu, niſi Epirum & cetera, quae tenes, poſſidens in opem te eſſe crederes, in Italiam trajeciſſes? Sed pulchram facultatem beneficia hominibus dandi praeſtat
A B C D E F G H I L M N O P Q R S T V W X Y Z
*Æ J U ſb & ct æ œ ſſſl ſſl ſſi ffi ę ç [ ] ? ; ; ! ! * : **

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1734.

Descendiaan Romein, Eerste Schrift.
Fr. *Philosophie Romain.*
Engl. Smal Pica Roman.
Hoogd. *Dessendian Antiqua.*

Il y a des gens qui les estiment beaucoup; quelques Protestans mêmes les louent. Mr. Arnoldus indique plusieurs Passages des Ecrivains Catholiques qui ont admiré Rusbroch. Mais il ne devoit pas mettre de ce nombre François Swertius. Apparemment ce qui l'a brouillé est de s'être souvenu qu'il y a un Livre intitulé Athenæ Batavæ, &c. ſſl ffl ſſi ffi A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T V U W X Y Z: ? Æ
A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T V U W X Y Z Æ
1 2 3 4 5 6 7 8 9 0 § * † !
J. M. Fleischman sculpsit. 1734.

Descendiaan Romein, Tweede Schrift.

At etiam literas, quas me sibi misisse diceret, recitavit homo & humanitatis expers, & vitæ communis ignarus. Quis enim unquam, qui paulum modo bonorum consuetudinem nosset, literas ad se ab amico missas, offensione aliqua interposita, in medium protulit, palamque recitavit? Quid est aliud, tollerere è vita vitæ societatem, quam tollere amit
A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z Æ. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 0.
J. M. Fleischman sculpsit. 1753.

Laatste Descendiaan Romein, Derde Schrift.

Imprimis MARCUM TULLIUM opponebat, cuius Oratio optima fertur esse quæ maxima. Plerisque enim orationibus longiore tractu vis quædam & pondus accedit. Utque corpori ferrum. Sic oratio animo non ictu magis quam mora imprimitur. Videmus, ut statuas signa, picturas, hominum denique multorumque animalium formas, arborum etiam, si modo sint decoræ, Nihil magis, quam amplitudo commendet: idem orationibus evenit: quinetiam voluminibus autorita-AB CDEFGHIKLMNOPQRSTUVWXYZÆJ.
ACDEHILMNOPSTUY 1761.
J. M. Fleischman sculpsit. 1761.

Descendiaan Curcyf, Eerste Schrift.

Fr. *Philosophie Italique.*
Engl. Smal Pica Cursiv.
Hoogd. *Dessendian Cursiv.*

Ciceron menagea toûjours Dolabella le plus doucement qu'il put. Il avoit sans doute plus d'habileté que de fermetè, & il voioit que le parti de Pompée se ruïnoit de plus en plus par les continuelles victoires de Jules César. Il craignoit apparemment que le vainqueur ne cessât enfin d'user de clémence, & ne se défit de ceux qui avoient à l'ame républicaine, avec des talens capables de le traverser. Te intuens, Dolabella, qui es mihi carissimus, non possum de utriusque vestrum errore reticere. Dicerem, &c.

ABCDEFGHIKLMNOPQRSTVWX
YZJUÆ 1234567890*j:;?!çkwxyzæœ*
âêîôû äëïöü áéíóú àèìòù ſtſſſfſlſſlſſiſſi

J. M. Fleischman sculpsit. 1734.

Descendiaan Curcyf, Tweede Schrift.

L'on commence par établir que ce n'est pas une chose aisée que de faire des expériences. Cette occupation que même des savans ont traité de frivole & de puerile, demande beaucoup d'art, beaucoup de finesse & de sagacité d'esprit. Elle veut sur-tout qu'on ait renoncé à ce je ne sai quoi de faux que chacun met dans sa manière favorite d'envisager les objets extérieurs Un
ABCDEFGHIJKLMNOPQRST
VUWXYZÆ âêîôû äëïöü.

J. M. Fleischman sculpsit. 1753.

Garmond Romein op Descendiaan.

L. Guicciardin geeft van Haerlem dit Getuigenis: In deeze Stad is allereerst uitgevonden de Konst van de Boekdrukkerye, en de wyze van Letteren te gieten; gelyk men die tegenwoordig geheel Europa door is gebruikende. Maar alzo de Vinder quam te sterven, eer de Konst in haar kracht en volkomenheid noch was, zo is zyn Dienaar (zo men zeid) tot Mentz gaan woonen, alwaar hy deze nootwendige Weetenschap in 't licht brengende, blydelyk ontfangen is.

J. M. Fleischman sculpsit. 1736.

Groote Garmond Romein.

Sed pro suæ libito voluntatis omnium & singulorum tam Ecclesiarum Patriarchalium, Metropolitanarum, Cathedralium, Monasteriorum, ac omnium & singulorum beneficiorum, Electivorum Regularium & Sæcularium; quàm aliorumcumque Regni Franciæ, ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXY ZÆ ABCDEFGHKLMOPQRSTVWXYZJU. ſtſſſſſlſlſſlſſl‡†§ abcdefghijklmnopqrſstuvwxyz

Garmond Romein No. 1.

Fr. *Petit Romain.*
Engl. Long Primer Roman.
Hoogd. *Corpus Antiqua.*

Lors qu' Aspaſie étoit concubine d'Artaxerxès. On ne ſauroit lui donner moins de vingt ans à la mort de Cyrus: elle avoit donc ſoixante-quinze ans lors qu'un nouveau Roi la demande comme une grace particuliere, & lors qu'un Roi à qui elle avoit appartenu cinquante-cinq ans ne put ſe réſoudre à la céder; il faloit donc qu'à cet âge-là elle eût encore beaucoup de charmes. Cela n'eſt-il pas extraordinaire? Peut-on s'imaginer ſans rire qu'une femme de près de quatre-vingts ans ſoit faite Prêtreſſe, afin qu'aucun homme n'en puiſſe jouïr? A-t-on beſoin alors d'être enga-
ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTVUWXYZÆ.
ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTVUWXYZÆ.1234566890
J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1736.

Garmond Curcyf No. 1.

Fr. *Petit Romain Italique.*
Engl. Long Primer Curſiv.
Hoogd. *Corpus Antiqua Curſiv.*

eut, celle qu'il aima le plus fut Aspaſia, qui eſtoit fort âgée & toutesfois très-belle, qui avoit eſté putain de ſon feu frere, Darius ſon fils en devint ſi fort amoureux, tant elle eſtoit belle nonobſtant l'âge, qu'il la demanda à ſon pere en partage, auſſi bien que la part du Royaume. Le pere, pour la jalouſie qu'il en eut, & qu'il participât avec lui de ce bon boucon, la fit Prêtreſſe du Soleil; d'autant qu'en Perſe cet- j'entens mieux la Magie, je bois mieux que lui, & je poromieux le vin que lui (29). *C'eſt un efféminé, c'eſt un patron, il ne monte pas à cheval lors même qu'il va à la chaſſe,*
ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTVUWXYZÆ
J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1736.

Kleine Garmond Romein No. 2.

Ex Hadriani Junii Batâvia. Habitavit ante annos centum duodetriginta Harlemi in aedibus ſatis ſplendidis (ut documento eſſe poteſt fabrica quae in hunc usque diem perſtat integra) foro imminentibus e regione Palatii Regalis, Laurentius Joannes cognomento Aedituus Cuſtosve, (quod tunc opimum et honorificum munus familia eo nomine clara haereditario jure poſſidebat) is ipſe qui nunc laudem inventae artis Typographicae recidivam juſtis vindiciis ac ſacramentis repetit, ab aliis nefariae poſſeſſam et occupatam, ſummo jure omnium triumphorum laurea maiore donandus. Is forte in ſuburbano nemore ſpatiatus (ut ſolent ſumpto cibo aut feſtis diebus cives qui otio abundant) coepit faginos cortices principio in literarum typos conformare, quibus inverſa ratione ſigillatim chartae impreſſis verſiculum unum atque alterum animi gratia ducebat, nepotibus generi ſui liberis exemplum futurum. A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z Æ A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z Æ

1 2 3 4 5 6 7 8 9 0 á é í ó ú à è ì ò ù â ê î ô û ä ë ï ö ü § * ? ! ; - , .

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1763.

Kleine Garmond Curcyf No. 2.

Quod ubi feliciter ſucceſſerat, coepit animo altiora (ut erat ingenio magno et ſubacto) agitare, primumque omnium atramenti ſcriptorii genus glutinoſius tenaciusque, quod vulgare lituras trahere experiretur, cum genero ſuo Thoma Petro, qui quaternos liberos reliquit omnes ferme conſulari dignitate functos (quod eo dico ut artem in familia honeſta et ingenua, haud ſervili, natam intelligant omnes) excogitavit, inde etiam pinaces totas figuratas additis characteribus expreſſit: quo in genere vidi ab ipſo excuſa Adverſaria, operarum rudimentum paginis ſolum adverſis, haud opiſtographis, is liber erat vernaculo ſermone ab auctore conſcriptus anonymo, titulum præferens, Speculum noſtrae ſalutis: in quibus id obſervatum fuerat inter prima artis incunabula (ut nunquam ulla ſimul et reperta et abſoluta eſt) uti paginae averſae glutine commiſſae cohaereſcerent, ne illae ipſae vacuae deformitatem adferrent.

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T V W X Y Z Æ ? ; :

& ct æ œ fi ſi ffi ſſi ſt ſſ ff ſl fl ſſl ffl á é í ó ú à è ì ò ù â ê î ô û ä ë ï ö ü

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1763.

Galjart Romein, Courant-Letter, No. 1.

Den 2 Juny, 1768, 's avonds was op het Stadhuis te Amſterdam een allerprachtigſt Ball, 't welk door de Wel-Ed. Groot Achtb. Heeren Burgemeeſteren en Regeerders dier Stad aan en ter Eere van hunne Doorluchtige en Koninglyke Hoogheden werdt gegeeven; waarop, behalve deeze Doorluchtige Perſoonaadjen en hun byhebbend Gezelſchap en Gevolg, tegenwoordig waren de Prins van Heſſen-Kaſſel, de Prins van Lambeſc, Groot-Stalmeeſter van Frankryk, de Ambaſſadeur van Spanje, Marquis del Puente Fuerte, benevens nog verſcheidene andere Grooten; en voorts alles wat 'er aanzienlyk en van Rang van beide de Sexen in deeze Stad was, waartoe over de 1400 Biljets uitgedeeld waren. Het is onmooglyk eene volleedige Beſchryving en volkomen Denkbeeld te geven, aan iemand die 't zelve niet aanſchouwd heeft, van al de Luiſter, Pracht en Vermogen, welke daarby elkander gezien werden. De Zaal was met over de 8000 Lampions, altemaal van Waſch met differente kleuren, verligt; alle de orde volgende van de twee boven elkander ſtaande Bouwordes, welke in dit Gebouw plaats hebben. De Pilaſters waren omſlingerd met Guirlandes, die met roode Lampions waren geïllumineerd. De Feſtonnen onder de Venſters waren in 't Groen, en de beide Deurgeſtellen aan de Groote Trap en het Portaal van Schepens-Kamer, van onder tot boven met Ligten van allerlei Kleuren. De Architraaf en Cornis waren insgelyks met Ligten gantſch doorgaande bezet. De Orcheſten waren Feſtonsgewys geïllumineerd, en pronkten in hun midden met het Stads-Wapen. De Koſtbaarheid van Kleederen, Juweelen en allerlei Soorten van Verſierſelen, waarin ieder der Aanweezenden heeft trachten uit te blinken, is onbeſchryflyk. Amſterdam heeft nooit zodanig eene Vertooning binnen zyne Wallen gezien als deeze. 1234567890.

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T V U W X Y Z Æ

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1745.

Galjart Curcyf, Courant-Letter, No. 1.

Saturdag, den 4 dito, zynde de dag tot het vertrek van hunne Doorluchtige en Koninglyke Hoogheden beſtemd, kwamen de Heeren van de Regeering met hunne Vrouwen, ten half 8 uuren op het Stadhuis, en na dat dezelve van de Hoog-Vorſtlyke Perſoonen Afſcheid genoomen hadden, nam het Hooge Gezelſchap ten acht uuren de Reis aan, onder het ſpeelen der Klokken enz. Zo dra de Train tot voor de Utrechtſche Poort genaderd was, nam zyne Doorluchtige Hoogheid van de vier Heeren Kolonellen op eene zeer vriendelyke wyze Afſcheid, en reed vervolgens tot aan de Beerebyt: Aldaar uitgetreeden zynde, namen hunne Doorluchtige en Koninglyke Hoogheden ook een zeer minzaam en teder Afſcheid van de Heeren van de Regeering, ſtapten in de Jagten, en vertrokken over Weeſp na Zuylen. In den Amſtel zag men alle de Plaiſier-Jagtjes en Boejers met volle Zeilen, onder hunne Kommandanten in Linien geſchaard, om hunne Hoogheden te ſalueeren, gelyk ook uit het Geſchut van de Stad geſchiedde enz.

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z Æ

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1763.

Galjart Romein No. 2.
Engl. *Bourgeois Roman.*
Hoogd. Bourgeois Antiqua.

Ce ne fut pas encore tout ce que les Athéniens y perdirent. B Une autre Flotte de cinquante voiles qu'ils envoyoient au ſecours de leurs gens aſſiégés, entra dans une des bouches du Nil fort peu de tems après que la place eut été rendue , dans le deſſein d'aller les dégager , ne ſachant encore rien de ce qui étoit arrivé. A peine y étoit-elle entrée, que la Flotte de Perſe qui tenoit la me vint l'y attaquer par derriére, pendant que l'Armée lui faiſoit des décharges de traits de desſus les bords de la riviére Il n'en éche pa que quelques Vaiſſeaux , qui percérent au travers de la Flotta ennemie , & tout le reſte y périt. Ainſi finit la funeſte guerre qu

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T V U W X Y Z Æ [†] . ? ! §
A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T V U W X Y Z Æ. 1234567890.
J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1740.

Galjart Curcyf No. 2.
Engl. *Bourgeois Curſiv.*
Hoogd. Bourgeois Curſiv.

Le Pape Pie IV. ſouhaita , vers le milieu ſeiſiême ſiécle , que l'on fit un choix des plus belles Fables d'Eſope & d'autres anciens Auteurs, pour les faire mieux gouter aux jeunes gens , & pour les leur faire mieux retenir. Il chargea de l'execution de ce deſſein un des plus habiles Humaniſtes de ſon tems , nommé Faërno. On n'avoit pas alors les Fables de Phedre , qui ne parurent que vint ans après , comme il ſe reconnôit par la Lettre de l'un des Meſſieurs Pithou à ſon frere & par celle de M. Rigaut a M. de Thou. Faërne , obeiſſant a l'ordre du Pape, n'avoit aucun excellent modéle , qu'il put imiter , & la mort précipitée ne lui laiſſa pas le loiſir de revoir ſon ouvrage, & de le mettre au point
A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z.
J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1740.

Groote Brevier Romein.
Fr. *Petit Texte , Gros Oeil.*

Je ſai ce qu'eſt Lucrece , elle eſt ſage & discrette , A lui faire preſent mes efforts ſeroient vains , Elle a le cœur trop bon : mais ſes gens ont des mains ; Et , bien que ſur ce point elle les de ſavoue , Avec un tel ſecret leur langue ſe dénoue , Ils parlent , & ſouvent on les daigne écouter. A tel prix que ce ſoit , il m'en faut acheter. Si celle-ci venoit qui m'a rendu ſa lettre, Après ce qu'elle a fait j'oſe tout m'en promettre ; Et ce ſera hazard ſi, ſans beaucoup d'effort, Je ne trouve moyen de lui payer le port. CLITON. DOANTE. Certes, vous dites vrai, j'en juge par moi-même, Ce n'eſt point mon humeur de refuſer qui m'aime ; Et, comme * † ‡ § 1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T V U W X Y Z Æ.
A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T V U W X Y Z Æ. ? ! -
J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1740.

Brevier Romein.

Fr. *Petit Texte.*
Hoogd. Brevier Antiqua.

J'ai promis dans l'Article du Maréchal d'Ancre de parler ici des réflexions de Balzac, sur une pensée de Malherbe qui ressemble à celle de Claudien : je m'aquitte de ma promesse. Il est vray qu'on parloit ainsi, avant que la Religion Chrétienne eût reformé le langage. On accusoit les Dieux de tout le mal que faisoient les hommes. La Providence divine étoit prise tous les jours à partie, par quelqu'un qui se plaignoit que les choses du Monde n'alloient pas comme il eut voulu. Ce Tyran heureux porte témoignage contre Dieu. C'est un ancien mot allegué par vôtre Ciceron; Et il n'est rien de si vulgaire dans les Vers des Poëtes Payens, que le crime de leurs Dieux, &c.

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T V U W X Y Z Æ.

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T V U W X Y Z Æ. 1234567890 * ? †

J. M. Fleischman sculpsit. 1735.

Brevier Curcyf.

Fr. *Petit Texte Italique.*
Hoogd. Brevier Cursiv.

Il causa mille chagrins à Ciceron.] Pour ne pas répéter ce que j'ai dit dans l'Article de Dolabella, touchant les nouvelles Tables qu'il proposa en faveur des gens endettez, je me contente de rapporter une ou deux preuves du chagrin de son beau-pere. O dit! s'écrie-t-il dans une Lettre à Atticus, generum ne nostrum potissimum, ut hoc, vel tabulas novas. Quod me audis, dit-il dans une autre Lettre, fractiorem esse animo, quid putas, cum videas accessisse ad superiores ægritudines præclaras generi actiones? C'étoit un jeune homme qui s'étoit mal comporté. Cœlius le fit entendre adroitement à Ciceron, lorsqu'il le félicita sur ce mariage : je rapporterai ses paroles, parce qu'elles contiennent le compliment que l'on feroit aujourd'hui en pareil cas. On excuseroit le passé sur la jeunesse, &c. â ê î ô û ä ë ï ö ü á é í ó ú à è ì ò ù ſt ſſ ff ſl fl ſſl ffl ſſi fi ffi æ œ k w ct &

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V W X Y Z. J U Æ.

J. M. Fleischman sculpsit. 1735.

Collonel Romein.

Religio, causæque viam non sponte sequebar, Alterius, vacuo quæ currere semina motu affirmat, magnumque novas per inane figuras fortuna non arte, regi : quæ Numina sensu ambiguo vel nulla putat, vel nescia nostri. Abstulit hunc tandem Rufini pœnat umultum, absolvitque Deos. Jam non ad culmina rerum injustos crevisse queror : Ut lapsis graviore Depuis Constantin même, & sous les enfans de Théodose, il y a des exemples de ces blasphèmes Poëtiques, & de cette profane liberté. Si Rufin n'eût été puni de ses crimes, on alloit appeller les Dieux en Justice, comme fauteurs & complices de Rufin : Un de nos Poëtes a dit je ne sçay quoi de semblable; mais en vérité d'une excellente maniére, & sa copie passe tous ses originaux, &c. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 0. § [ffl ſſl ſſi ffi

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T V U W X Y Z Æ.

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T V U W X Y Z Æ.

J. M. Fleischman sculpsit. 1735.

Collonel Curcyf.

Ciceron menagea toûjours Dolabella le plus doucement qu'il put. Il avoit ſans doute plus d'habileté que de fermeté, & il voioit que le parti de Pompée ſe ruïnoit de plus en plus par les continuelles victoires de Jules Céſar. Il craignoit apparemment que le vainqueur ne ceſſât enfin d'uſer de clémence, & ne ſe dé de ceux qui avoient à l'ame républicaine, avec des talens capables de le traverſer. Te intuens, Dolabella, qui es mihi carimus, non poſſum de utriusque veſtrum
Æ A B C D E G H I J K L M N O P Q R S T U V W X T Z

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1738.

Joly Romein No. 1.

Ce ne fut pas encore tout ce que les Athéniens y perdirent. B B. Une autre Flotte de cinquante voiles qu'ils envoyoient au ſecours de leurs gens aſſiégés, entra dans une des bouches du Nil fort peu de tems après que la place eut été rendue, dans le deſſein d'aller les dégager, ne ſachant encore rien de ce qui étoit arrivé. A peine y étoit elle entrée, que la Flotte de Perſe qui tenoit la me vint l'y attaquer par derriére, pendant que l'Armée lui faiſoit des décharges de traits de deſſus les bords de la Rivière. Il n'en échappa que quelques Vaisſeaux, qui percérent au travers de, &c.
ABCDEFGHIKLMNOPQRSTUVWXYZJÆ ç ç
ABCDEFGHIKLNOPQRSTUVWXYZJÆ 1234567890.

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1738.

Joly Romein No. 2.

Quam neceſſario ſit futuris Juriſconſultis Inſtitutionem Imperialium diligens, Amicc. Sunt totius Jurisprudentiæ primiordia. Rippe non tantum Iuris antiqui : ſed & Novi; continent compendium. Utriuſque Juris cognitio quidem utilis; ſed hujus magis eſt neceſſaria. Proinde cum multa ab Imperatore in inſtitutionibus ſuis poſitive ut loquuntur plurima tantum proponantur narrative; illa rubrica ab his ſun abſcindenda; Abſciſſa Memoriæ

Chr. van Dyk ſculpſit.

Joly Curcyf No. 1.

Ce ne fut pas encore tout ce que les Athéniens y perdirent. B. B. Une autre Flotte de cinquante voiles qu'ils envoyoient au ſecours de leurs gens aſſiégés, entra dans une des bouches du Nil fort peu de tems après que la place eut été rendue, dans le deſſein d'aller les dégager, ne ſachant eucore rien de ce qui étoit rien arrivé. A peine y étoit elle entrée, que la Flotte de Perſe qui tenoit la me vint l'y attaquer par derriére, pendant que l'Armée lui faiſoit des décharges de trait s de deſſus les bords de la Rivière. Il n'en échappa que quelques Vaiſſeaux, qui percédent au, &c. ----
ABCDEFGHIKLMNOPQRSTVWXTZÆJ ſſſbſiſlſt & & æ œ ù

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1738.

Joly Curcyf No 2.

Jam pervenimur ad quintam & ultimam quæſtionem quæ eſt de criminibur Regit Caroli, tu conſtare poſſit Jure an iniutia ſit damnatur. Nullum crimen eſſe ex quo ille qui eſt condemnati Potiur quippe pronum & effet pronuntiare iniufuim illud & iniquum, immo & ipſiſſiu omnino in patricidiumſtuſſe judicium cui ſuccubuit. Cæterum quo A B C D E F G H I K L N O P Q R S T V U W X T Z. a b c d e f g h i j k l m n o p q r ſ s t v u w x y z.

Chr. van Dyk ſculpſit.

Nonparel Romein.

Fr. *Mignonne Romain.*

Ce mouvement aiant ôté aux Alliés toute eſpérance de pouvoir combattre, il fut réſolu de bombarder l'Ennemi. On exécuta cette réſolution dès le meme ſoir. Les Danois en firent de meme à l'aide de ſeize Mortiers. Cette manière de faire la Guerre n'étoit pas du goût du Roi. On apprit qu'on ſe tourmentoit en vain, & qu'il n'y avoit pas moyen d'attaquer, 'Ennemi avec avantage. Cette nouvelle fit changer de réſolution au Roi. Il prit ce, & æ
ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZÆ 1234567890
abcdefghijklmnopqrſtuvwxyz. ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZÆ

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1735.

29

Nonparel Curcyf.

Ego vero quum ceteros Romanos omnes amicos habere expeto, tum præsertim te, C. Fabrici, quem inter ceteros civili militarique virtute præstantissimum esse judico Unum desse tibi indignor, quod, re familiari angustiore utens, debitum magnis viris splendorem tueri minime potes. Sed hanc fortunae injuriam ego diutius tibi molestam esse non patiar, daboque auri arbentique facti & infecti eam copiam, qua ditissimorum quorumque census facie vincas. Hoc enim in primis fortunaeque meae, &c. ũ ñ ũ m̃
abcdefghijklmnopqrſstuvwxyz. áéíóú àèìòù âêîôû äëïöü āēīōūm̄n̄
[ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZÆ]
*(& &t æ œ ſt ſi ſl ſſ ſſi ſſl ſb ſh ç ȩ : * ; ! ?)*

J. M. Fleischman sculpsit. 1735.

Engelse Nonparel Romein.

The preparations of the heart in man, and the answer of the tongue is from the LORD. A the ways of a man are clean in his own eyes: but the LORD weigheth the spirits. Commit thy works unto the LORD and thy thoughts shal be established. The LORD hath made all things for himself: yea, even the wicked for the day of evil. Every one that is proud in heart, is an abomination to the LORD: though hand join in hand, he shal not be unpunished. ORD abcdefghijklmnoprsstuvwxyzthſhſiſi 1234 BſſiABCDEFGHI

Engelse Nonparel Curcyf.

By mercy and truth iniquity is purged; fear of the Lord, men depart from evil. When a mans ways please the Lord, he maketh even his enemies to be at peace with him. Better is a little withitghteousness, then great revenues without right. A mans hearth deviseth his way: but the Lord directeth his stips. A divine sentence is in the lips of the king: his mout transgresseth not in judgement I is an abominaition to kings to commit wickedness: for the throne is established by righteousness. ABCDEFGHIJKLMNOPQRST V UW X YZ, abcdefghij

Parel Romein No. 1.

Fr. *Nonpareille Romain.*

Des que les Satyres de L. Sectanus eurent été répandues dans le Public, elles y produisirent l'effet qu'on devoit naturellement en attendre. La malignité ordinaire au cœur humain fait presque toûjours recevoir avec empressement ces sortes d'Ouvrages, pour peu qu'il y ait de sel & d'esprit. On les lit avec avidité. Chacun y entend finesse. On y reconnoit Totaque victori tellus inventa pateret: Præbebat longam, nugari certa, querelam bellua. Cognati nimirum gentibus illis, Dissimilesque parum, vexabt hospidis æes simioli; &c. densis miscebat omnia turmis, pejores mutilis cantoribus, & parasitis. Quid fieret? Nugas & ludicra ferret Iberus? Sed non ad cædem visum est sævire. Quid ergo? 1234567890. a b c d e f g h i j k l m n o p q r ſ s t u v w x y z. ſi ſi ſſi ſſi ſſl ſſl ſt ſſ ſſ ſl ſl (* †) [§] ℥ ℔ ℞ ° ⁹ ℣ ā ē ī ō ū m̄ n̄ ç ȩ ç ç ç â ê î ô û ä ë ï ö ü ? ' ! ; - á é í ó ú à è ì ò ù A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T V U W X Y Z Æ. A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T V U W X Y Z Æ.

J. M. Fleischman sculpsit. 1737.

Parel Romein No. 2.

Dicet aliquis ex vobis; Quomodo resurgent mortui? & quali corpore venient? Stulte, semen quod tu seminas, si non moriatur, non revivi[s]cit. Et in quod seminas, nequaquam illud corpus quod futurum est seminas, sed granum nutum tritici aut hordei, aut reliquorum seminum. DEUS autem datei corpus quemadmodum vult: & unicuique ex seminibus corpus naturæ suæ Nequaquam enim omne corpus est æquale, aliud enim est corpus Hominis, & aliud bestiæ, aliud volatilis, & aliud piscium. Et sunt corpora cœlestia, sunt corpora terrestria. Sed alia est gloria cœlestium, & alia terrestrium. Et alia est gloria Sol, alia est gloria Lunæ, alia gloria stellarum. stella excellentior est stella in Æ ABCDEFGHJIKLMNOPQRSTVUWXYZ. &twffyſſzjſi°ſſl* ſb†ſſiçffiȩſſl;ſſl! ℣℞ 1342567098 Æ ABCDEFGHJIKLMNOPQRSTVUWXYZ áéíóú àèìòù âêîôû äëüöï āēōīūm̄n̄-

J. M. Fleischman sculpsit. 1761.

Parel Romein No. 3.

Philippus dixisse dicitur, non se illum sua sententia pro consulibus mittore. Tan ta in eo relpublicæ bene gerenda spes constituebatur, ut duorum consulum munus unius adolescentis virtuti committeretur. quid tam singulare, qnæ ut ex senatuscon fulto legibus solutus, consul ante fieret iu quam ullum alum magistratum per leges capere licuisset, quid tam incrediibile, id quam ut iterum eques Romanus ex trium vidimus. Atque hæc tot extempla, tanta, ac tam nova, prefecta sunt in eundem hoinem a C. Catulo atque hominum ejusdem dignitate amplissime aut resse. sciqua, oo AB C D E G H K I L M N O Y X W & PrRorowr T Z -& h l k &

Chr. van Dyk sculpsit.

Parel Curcyf No. 1.

Parmi les Manuſcrits de Mr. le Conſeiller Ranchin, il y en a un de Martinus Polonus de geſtis Pontificum & Imperatorum; ſur lequel on fait cette Note: Lexemplaire eſt beau, & il y eſt parlé de la Fable de la Papeſſe Jeanne; mais j'en ai un autre exemplaire, dont le caractère paroît encore plus ancien, où il n'en eſt fait aucune mention. Je ne parlerai plus que d'un Manuſcrit de la Bibliothèque du Louvre, intitulé: Theſaurus Regiæ Franciæ, acquiſitionis Terræ Sanctæ de ultra mare, nec non ſanitatis corporis ejus, & vitæ ipſius prolongationis, ac eti am cum cuſtodia propter venenum. Le Manuſcrit paroît original. L'Auteur ſe nomme, & mar que le tems auquel il a écrit, dans une eſpéce de Préface, que l'on rapporte: 1 2 3 4 5 6 7 8 9 0
a b c d e f g h i j k l m n o p q r ſ s t u v w x y z æ œ ſt ſſ ſſi ſſt ſt ſſ ſl ſi ſſl ſſ [§] (*) † ? ; !
ſb m ā ē ī ō ū ñ â ê î ô û ä ë ï ö ü á é í ó ú à è ì ò ù
A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z Æ
J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1737.

Parel Curcyf No. 2.

Et diſceſſimus ab eis, & iter fecimus recta ad Coum inſulam: & die poſtero venimus Rhodum, ac Pataram: Et invenimus illic navim, que proficiſcebatur in Phœnicem, & conſcendimus ac iter fecimus. Atquæ pervenimus uſque ad inſulam Cyprum, reliquimuſque eam ad ſiniſtram, pervenimus in Syriam, & inde pervenimus Tyrum: illic enim erat onus Navis depoſitura ſuum. Quumque inveniſſemus ibi diſcipulos, Manſimus apud eos dies ſeptem, & hi dicebant quotidie Paulo per ſpiritum, ne proficiſceretur Hieroſolymam. Et poſtilos dies egreſſi ſumus, Ut pergeremus in itinere, comitabanturque nos omnes, ipſi & uxeros eorum & libri illorum, uſque extra civitatem: non kſſw' fl z° ſb! ff ſſi ſſl; ? ſſl [(áéíóú àèìòù âêîôû äëïöü āēīūōm*
ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTVUWXYZÆ
J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1761.

Parel Curcyf No. 3.

Mommorancius, Mayennius, Edlebovius Lotharingi. Eſpernonius & Novo, ejus non ultra arrectus fuiſſet fluctibus fierat: Flavius Veſpaſianus duos reliquit filios, Titu majorem & Domitianum juniorem. Titus Patri in imperio ſucceſſet, qui & Ipſe Veſpaſianus eſt dictus, Prin ceps ſuis adeo laudatus & amatus propter ſingularem humanitatem juſtitiam & beneficentiam, ut amor & delicia generis humani dictus ſit. Capitolum & imperare Anno Chriſti, imperialis. Quicunque vult ſalvus eſſe, ante omnia uop eſt ut teneat Catholicam fidem: Quam niſi quiſque integram, inviolatamque ſervaverit.
Chr. van Dyk ſculpſit.

Robyn Romein No. 1.

Fr. *Pariſienne Romain.*

Sur-tout, nul ſecret plus infaillible pour ſe faire eſtimer des ignorans & des ſots, qu'un uſage induſtrieux des Termes & des Figures de la Géométrie. A coup ſûr ceux, qui n'y entendront rien ſeront les prémiers à vous prôner. Apprenez vîte Euclide! Allons, tâchez de nous parler de Diagonales, de Tangentes, de Sécantes, de Priſme, de Parallèles, de Rhnmbes, de Polygone, de Cylindres. Si ce Jargon vous effraye, évertuez-vous du moins à barbouiller un peu de papier. Tracez y des figures.
Artibus his aſinos capies, cerebrique minores tu quoque, perpetuo quorum celebrabere, bombo, &c. Quam late genus hoc citra Alpes regnat & ultra. Quin properas igitur potioribus addere libris Euclidem? Satis eſt, ſi magna vocabula diſcas; & diagonales, tangentes, atque ſecantes, 1 2 3 4 5 6 7 8 9 0.
a b c d e f g h i j k l m n o p q r ſ s t u v w x y z & ff fi fl æ œ ſſi ffi ā ē ī ō ū ñ ū m ſt ſſ ſſl ſl ſſl (†) * [§]
A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X X Z â ê î ô û ä ë ï ö ü ſb á é í ó ú à è ì ò ù
A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T V U W X Y Z Æ ;
J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1737.

Robyn Romein No. 2.

Maxime quis non perferre mallet in republica ariſmeratica ex in optimatum æmulatione diſſenones oriri ſolitas, quam ex uno Monarcha, Tyrannico more Imperare conſueto, Terra miſeria ac & perniciem; Populus Romanus proetulit ſtatu illum reipublicæ quantumlibet diſcordiis agi tata Jugo Cæſaros intolera qui vitandæ ſed ca ſu Jugurtham Bello Numantino in tantam claritudinem Perveniſſe ut Romanis Vehementer Charus Eſſet, quam antea ſibi ab eo timens. Eodem tempore turci, ulciſcendis Coſac corum injuriis, infuſi in Podoliam, præfectum iſtius provinciæ.
Chr. van Dyk ſculpſit.

Robyn Curcyf.

Eo miſit Rex Suecus Theodoriéum Falckenburgium, adminiſtratoris adjuturum conatus; Joanies Schneidevinus Allenſlebiam ei devicit, quid neid inerat commeatus, & rei tormentariæ Magdeburgum curatorum. Tardius aliquanto moleſtiuſque cum Orangio actares eſt. Is enim recuſia ſcripſerat, Hollandis, atque Burgundis Præfectum deſignaret quando ſe hiſce præfecturis cecidiſſet. Aperte Inimicum Nollet; cui Virium Zelandiſque. Eadem, is admonenti Gubernatrici ut abiret Amſtelodamo, non modo non a paruerit, ſed etiam Miſſum a Guberna trice Turriu.
Chr. van Dyk ſculpſit.

NON PLUS ULTRA,

Gezegt:

Diamant Romein.

Eclairciſſons ceci autant qu'il ſera poſſible par la narration de Mr. de Puffendorf. Elle nous apprend la ruſe qu'Annibal Seeſted emploia pour empêcher que le Comte ne ſe rétablît en Suede, & ne jouît du revenu de ſes biens. Il perſuada au Roi ſon Maître qui l'envoioit en Suède de lui donner ordre de recommander aux Senateurs la cauſe du Comte. Il s'imagina que par ce moyen il le rendroit plus ſuspect; car on accuſoit le priſonnier d'una trahiſon complotée pour le Roi de Dannemarc; rien n'étoit donc plus propre à le faire paroître coupable que l'interceſſion de ce Roi. Cette ruſe de Seeſted tomba par terre: les Suédois n'y prirent point garde, & ne voulant pas examiner les choſes à la rigueur après la fin de la guerre, & aprés la mort du Roi, ils déclarérent abſous le Comte Ulefeld. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 0 ? ! ¶ §

æ œ & ct ſi fi ffi ſſi ſt ſſ ff fl ſl ſſl ffl ã ẽ ĩ õ ũ ũ m̃ çç ęę ⁹ ſb ſbſb [*] (⁹) ſſlſſl

a b c d e f g k i j k l m n o p q r ſ s t u v w x y z â ê î ô û ä ë ï ö ü á é í ó ú à è ò ù

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z Æ

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z Æ

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1737.

NB. Ce cy eſt le plus petit Caractere qui ſe trouve dans toute l'Europe, il n'y a point de pareil.

NOTA: Van deeze volgende Schriften zyn de Letter-Proeven eerſt na het afdrukken der voorige in gereedheid gebragt.

Deſcendiaan Curcyf, Derde Schrift.

Nec etiam unius Eobani bibacitas propriam ipſi maculam cæteris poetis, nedum toti Germanorum nationi, fecerit communem. Alias eodem jure alterius poetæ ſobrietate & repulero iſtam communem injuriam, ſimulque fecero ſobrios poetas omnes, & germanos omnes. Henricus enim Glareanus, quem Imp. Maximilianus I Coloniæ laurea poetices inſigni coronavit, & eximio annulo donavit, cum is aliquando in convivio a quodam importunius urgeretur, uti propinati ſatisfaceret, ecquem vero tu me eſſe putas? Glareanus

ABCDEFGHIKLMNOPQRSTUVWXYZÆJ

J. M. FLEISCHMAN SCULPSIT 1761

Mediaan Curcyf, Kleine Capitalen.

ANIMUS HOMINIS NUNQUAM EST TAM AVIDUS AD ACCIPIENDUM, QUIN DEUS MULTO AVIDIOR SIT AD DANTUM. ABCDEFGHIKLMNOPQRSTUVWXYZÆJ.

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1762.

Voorts zyn in deeze Lettergietery nog eenige Schriften bevindelyk, door den bekwaamſten en kundigſten Letter-Stempelſnyder, den Heer J. M. FLEISCHMAN, voor deeze Lettergietery gemaakt; doch waarvan wegens gebrek aan tyd, door noodzaakelyker Bezigheden, nog geene Proeven zyn vervaardigt; dewelke, na verloop van tyd, in eene vermeerderde Letterproef zullen te vinden zyn.

52

Groote Kanon Duits.

Eer voed Konst.
Keyzer Carolus
Magnus zette eens
zyn Kroon op den
Bybel / geevende
daar mede te kennen
desselfs groote ach-
ting voor dat Boek.
A D F G H I L
M N O P Q R S T
U V W Y Z &c.

J. M. Fleischman sculpsit. 1748.

Kleine Canon Duits.

Hoogd. *Doppel Mittel Fractur.*

Jck hebbe knechten te paerde gesien : ende Vorsten / gaende / als knechten op de aerde. Wie eenen kuyl graeft / sal daer in vallen : ende wie eenen muur door-breeckt / een slange sal hem bijten. A B C D E F G H J K L M N O P Q R S T V W X Y Z Etc. 1234567890;:.!?

J. M. Fleischman sculpsit. 1749.

Nooit te vooren is door één Letterstempelsnyder een Kleine Kanon Duits gesneden; deeze is de eerste die het licht ziet.

34

Paragon Duits.

Hoogd. *Text Fractur.*

Maer na sommige dagen sprack Paulus tot Barnabas: Laet ons wederom trecken/ En onse Broeders besoecken door Alle steden/ In welcke wy des Heeren Woord verkondigt hebben hoe sy sich houden. C D E F G K L N O P Q R S T U V X Y Z.

J. M. Fleischman sculpsit. 1744.

Text Duyts.

Hoogd. *Paragon Fractur.*

Het is Godt die in ons werkt het willen/ En het volbrengen na zijn goedt welbehagen. Over welke woorde de Oude Leeraar Haÿmo aldus Zeyt. De genade Gods komt ons voor En maakt dat wÿ willen; En zÿ volgt ons en maakt dat wÿ konnen. A B C F I K M N P Q R S U V W X Y Z.

J. M. Fleischman sculpsit. 1744.

Augustyn Duits No. 1.

Hoogduitsch
Grobe Mittel Fractur.

Ende een seker man / die kreupel was van sijns moeders lijve / wiert gedragen: welcken sy dagelicks setteden aen de deure des Tempels / genaemt de Schoone / om een aelmoesse te begeeren / van de gene die in den Tempel gingen. Welcke Petrum ende Joannem siende / als sy in den Tempel souden ingaen / badt dat hy een aelmoesse mochte ontfangen. Ende Petrus sterck op hem siende / met Joanne / seyde / Ziet op ons. Ende hy hielt [de oogen] op haer / verwachtende dat hy yet van haer soude ontfangen. Ende Petrus seyde / Silver

ABCDEFGHIJKLMNO
PQRSTUVWXYZ : ff ff st

J. M. Fleischman sculpsit. 1744.

Augustyn Duits No. 2.

Als hy in de Stads Poort gekomen was Om de Waersegger te vragen wat dat bedieden mocht / verwondert synde / is hij ge reyst na. eeeegghhimoott v sffs si D K M

ABCDEFGHIJKLMNPQR
STUVWXYZ

Chr. van Dyk sculpsit.

Mediaan Duits No. 1.

Hoogduits
Cicero Fractur.

1 In den beginne schiep Godt den hemel/
ende de aerde. 2 De aerde nu was woest ende
ledigh / ende duysternisse was op den afgront:
ende de Geest Godts sweefde op de wateren.
3 Ende Godt seyde: Daer zy Licht: ende daer
wert Licht. 4 Ende Godt sagh het Licht/
dat het goet was: ende Godt maeckte schey-
dinge tusschen het Licht / ende tusschen de
Duysternisse. 5 Ende Godt noemde het Licht
Dagh / ende de Duysternisse noemde hy Nacht:
Doe was het avont geweest / ende het was mor-
gen geweest / de eerste Dagh.

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T
U V W X Y Z & 1234567890'=.

abcdefghijklmnopqrꝛsßtuvwxyz.

$\frac{1}{8}$ $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{4}$ $\frac{3}{4}$ $\frac{3}{8}$ $\frac{5}{8}$ $\frac{1}{16}$ $\frac{7}{16}$ $\frac{9}{16}$

J. M. Fleischman sculpsit. 1744.

Mediaan Duits No. 2.

Eenen Bergh S. George overgaende / vond
hy veele van dat Volck / dat sich als uyt Bevel
G tot het bouwen der algemeene en Onbrug
Aerde geeft / en met een Vertrouwen dat se
en alle die sich daer heenen toevoeghen willen

G H I K L M N O P Q R S T U W X Y Y ö g e

Chr. van Dyk sculpsit.

Descendiaan Duits No. 1.

Hoogd. *Descendian Fractur.*

1 Daer na sprak de HEERE tot Mose/ zeggende: 2 Siet/ ick hebbe met name geroepen Bezaleël/ den sone Uri/ des soons Hur/ van den stamme Juda. 3 Ende ick hebbe hem vervult met den Geest Godes/ met wijsheyt/ ende met verstant/ ende met weetenschap/ namentlick in alle hantwerck. 4 Om te bedencken alle vernuftigen arbeyt: te wercken in gout/ ende in silver/ende in koper. 5. Ende in konstige steensnijdinge/ om te wercke in alle hantwerck. 6 Ende ick/ siet/ ick hebbe hem bygevoeght Aholiab den sone Ahisamach van den stamme Dan/ ende in het herte eens yegelicken die wijs van herten is/ hebbe ick wijsheyt gegeven: ende sy sullen maken al wat ick u geboden hebbe. A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T U V W X Y Z Æ 1234567890 ;?-=

J. M. Fleischman sculpsit. 1743.

Descendiaan Duits No. 2.

Den rijcken in dese tegenwoordige wereldt bevelet niet Hoochmoedich te zijn / noch hare Hope te Setten op de ongestadigheydt des rijckdoms / maer den levenden Godt / die ons alle dingen rijckelijck verleent te genieten: Dat sy weldadigh zijn / die rijcke worden: Leggende Haer selven wech een Schat deeghlmmmn nosofovpyfffl. A B C D E F G H I J K L M S T Z

Chr. van Dyk sculpsit.

Garmont Duits.

Als Themistocles uyt Athenen / en daar na uyt geheel Griekenland gebannen zynde/ tot den Konung van Perzen gekomen was/ is hy van hem zeer ryk gemaakt geworden. Daar na de heerlyke gaven / waar meede hy van den Koning vereert was geworden/ insiende/ zeyde hy / o! kinderen wy zouden verlooren zyn / indien wy niet verlooren hadden geweest. a b c d e d f g h i j k l m n o p q r z s t u v w x y z

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T U V W X Y Z Æ ff fi fl ft ſſ ſi ſl ſt =-/;:? [ ] ( ) † ! *

J. M. Fleischman sculpsit. 1741.

Brevier Duits.

En als hy na Macedonien gesonden hadde twee van de gene/ die hem dienden / [namelyk] Timotheum en Erastum / bleef hy selve eenen tyt [langh] in Asien. Maar op dien tyt ontstont daar geen kleyne beroerte van wegen den wegh des Heeren. Want een met name Demetrius / een silversmit / die kleyne silvere tempelen van Diana maakte / bracht dien van die Konste geen kleyn gewin toe. Welke hy t'samen vergadert hebbende/ met de handwerkers van diergelyke dingen / seyde hy / Mannen / gy weet / dat wy uyt dit gewin onse welvaart hebben: Ende gy siet ende hoort / dat dese Paulus veel volk niet alleen van Ephesen / maar ook byna van geheel Asien overredet en afgekeert heeft / seggende / dat het geen Goden zyn / die met handen gemaakt worden.

ABCDEFGHIKLMNOPQRSTVUWXYZ

J. M. Fleischman sculpsit. 1740.

Collonel Duits.

Ende den volgenden dagh wiert hy van haer gezien daer sy vochten/ ende hy dronghse tot vrede/ seggende/ Mannen/ gy zijt broeders: waerom doet gy malkanderen ongelijck? Ende die sijnen naesten ongelijk dede/ verstiet hem/ seggende: Wie heeft u tot een Overste ende Rechter over ons gestelt? Wilt gy my [oock] ombrengen/ gelijckerwijs gy gisteren den Egyptenaer omgebracht hebt? Ende Moses vluchtte op dat woort/ ende wiert een vreemdelingh in het land Madiam/ daer hy twee sonen gewan. Ende als veertigh jaren vervult waren/ verscheen hem de Engel des Heeren in de woestijne des bergs Sina in een vlammig vyer des doornboschs.

A B C D E F G H J K L M N O P Q R S T U V X Y Z

J. M. Fleischman sculpsit. 1739.

Parel Duits No. 1.

Halelu-Ja. Aleph. Ick sal den HEERE loben van gantscher herten: Beth. in den raet ende vergaderinge der oprechten. 2 Gimel. De wercken des HEEREN zijn groot: Daleth. sy worden gesocht van alle dieder lust in hebben. 3 He. Sijn doen is majesteyt ende heerlickheyt: Vau. ende sijne gerechtigheyt bestaet in der'eeuwigheyt 4. Zain. Hy heeft sijnen wonderen een gedachtenisse gemaeckt: Cheth. de HEERE is genadigh ende barmhertigh. 5 Thet. Hy heeft den genen die hem vreesen/ spijse gegeben: Jod. Hy gedenckt in der eeuwigheyt aen sijn verbont. 6 Caph. Hy heeft de kracht sijner wercken sijnen volcke bekent gemaeckt: Lamed. hen gevende de erve der Heydenen. 7 Mem. De wercken sijner handen zijn waerheyt ende Oordeel; Nun. alle sijne beveelen zijn getrouwe. 8 Samech. Sy zijn ondersteunt voor altoos [en] in eeuwigheyt. Ain. zijnde gedaen in waerheyt ende oprechtigheyt. 9 Pe. Hy heeft sijnen volcke verlossinge gesonden: Tsade. Hy heeft sijn verbont in eeuwigheyt geboden: Koph. sijn name is heyligh ende vreeslick? 10 Resch. De vreese des HEEREN is het beginsel der Wijsheyt: T Schin. alle diese doen / hebben goet verstant: Thau. sijn lof bestaet tot in der eeuwigheyt.

Psalm Cxj. ABCDEFGHIKLMNOPQRSTUVWXYZ

Gesneden door J. M. Fleischmann. 1733.

Parel Duits No. 2.

Halelu-Ja. Aleph. Ick sal den HEERE loben van gantscher herten: Beth. in den raet ende vergaderinge der oprechten. 2 Gimel. De wercken des HEEREN zijn groot: Daleth. sy worden gesocht van alle dieder lust in hebben. 3 He Zijn doen is majesteyt ende heerlickheyt: Vau. ende sijne gerechtigheyt bestaet in der eeuwigheyt. 4 Zain. Hy heeft sijnen wonderen een gedachtenisse gemaekt: Chet. de HEERE is genadigh ende barmhertigh. 5 Chet. Hy heeft den genen die hem vreesen / spijse gegeven: Jod. Hy gedenckt in der eeuwigheyt aen sijn verbont. 6 Caph. Hy heeft de kracht sijner wercken sijnen volke bekent gemaeckt: Lamed. hen gevende de erve der Heydenen. 7 Mem. De wercken sijner handen zijn waerheyt ende Oordeel; Nun. alle sijne bevelen zijn getrouwe. 8 Samech. Sy zijn ondersteunt voor altoos [en] in eeuwigheyt. Ain. zijnde gedaen in waerheyt ende oprechtigheyt. 9 Pe. Hy heeft sijnen volke verlossinge gesonden: Tsade. Hy heeft sijn verbont in eeuwigheyt geboden: Koph. sijn name is heyligh ende vreeslick; 10 Resch. De vreese des HEEREN is het beginsel der Wijsheyt: Schin. alle diese doen hebben goet verstant: Thau. sijn lof bestaet tot in der eeuwigheyt. Psalm Cxj. ABCDEFGHIKLMNOPQRSTUVWXYZ.

Gesneden door J. M. Fleischman.
1760.

NON PLUS ULTRA,

Gezegt:

ROBYN DUYTS.

Halelu-Ja. Aleph. Ick sal den HEERE loben van gantscher herten: Beth. in den raet ende vergaderinge der oprechten. 2 Gimel. De wercken des HEEREN zijn groot: Daleth. sy worden gesocht van alle dieder lust in hebben. 3 He Zijn doen is majesteyt ende heerlickheyt: Vau. ende sijne gerechtigheyt bestaet in der eeuwigheyt. 4 Zain. Hy heeft sijnen wonderen een gedachtenisse gemaeckt: Chet. de HEERE is genadigh ende barmhertigh. 5 Chet. Hy heeft den genen die hem vreesen/ spijse gegeven: Jod. Hy gedenckt in der eeuwigheyt aen sijn verbont. 6 Caph. Hy heeft de kracht sijner wercken sijnen volcke bekent gemaeckt: Lamed. hen gevende de erve der Heydenen. 7 Mem. De wercken sijner handen zijn waerheyt ende Oordeel; Nun. alle sijne bevelen zijn getrouwe. 8 Samech. Sy zijn ondersteunt voor altoos [en] in eeuwigheyt. Ain. zijnde gedaen in waerheyt ende oprechtigheyt. 9 Pe. Hy heeft sijnen volcke verlossinge gesonden: Tsade. Hy heeft sijn verbont in eeuwigheyt geboden: Koph. sijn naeme is heyligh ende vreeslick; 10 Resch. De vreese des HEEREN is het beginsel der Wijsheyt: Schin. alle diese doen/ hebben goet verstant: Thau. sijn lof bestaet tot in der eeuwigheyt. Psalm Cxj. ABCDEFGHIKLMNOPQRSTUVWXYZ.

Gesneden Door J. M. Fleischman 1762

Hier zien nu de reſpective Boekdrukkers de Nederduitſche Letteren, van Kanon tot Robyn ingeſloten, allen door de konſtige Hand van den grooten J. M. FLEISCHMAN geſneden.
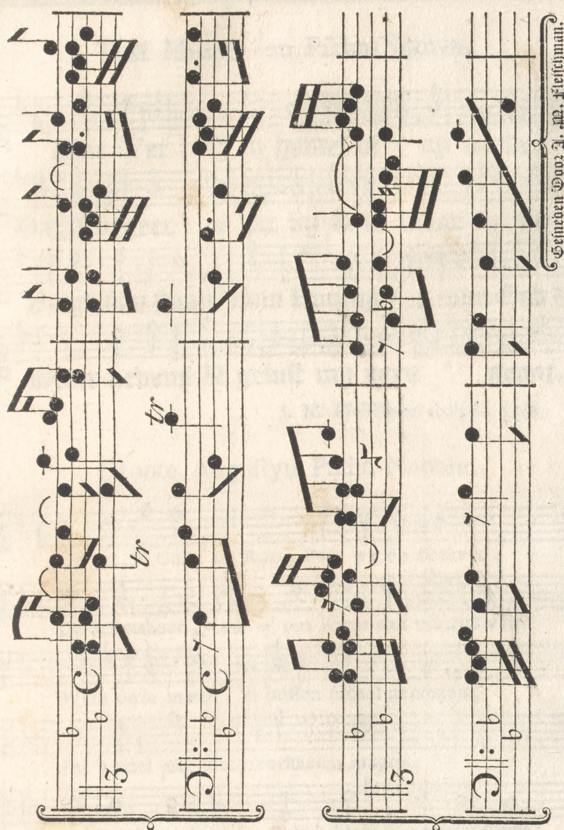
De Parel Duits No. 1. is het eerſte Nederduitſche Schrift, en de Robyn Duits (ten opzigte der Nederduitſche Schriften) het laatſte Nederduitſche Schrift, door zyn Ed. geſneden. Toen hy in den Jaare 1754 eene nieuwe Parel Duits, voor eene andere Gietery, geſneden had, die men zeide beter te zyn als die van 1733, wierd ik aangeſpoord, om ook eene tweede nieuwe Parel Duits te laaten ſnyden, om door Konſt en Vlyt nog die van 1754 te overtreffen, welke vervolgens in den Jaare 1760 (getekend No. 2.) is in 't licht gekomen. En, tot volmaaking der Nederduitſche Schriften, heeft die Konſtenaar daarenboven in den Jaare 1762 de hier bovenſtaande Robyn Duits geſneden, die van eene verwonderlyke ſchoon- en fraaiheid is.

Alle deeze Nederduitſche Schriften, van Mediaan tot Robyn ingeſloten, zyn de beſte en uitmuntendſte Letteren tot het drukken van Bybels, N. Teſtamenten, Kerk- en andere Boeken, die 'er ooit gezien zyn; kunnende op deeze Letteren veele duizend Exemplaaren meerder gedrukt worden, dan op die van andere Lettergieteryen, nademaal dezelve veel dieper zyn geſneden, en de Drukpers langer verdraagen kunnen.

De drie Schriften, Auguſtyn, Mediaan en Deſcendiaan Duits van Chr. van Dyk, zyn door Aankoop by deeze Lettergietery gekomen, en hebben ook hunne verdienſten.

JOH. ENSCHEDE.

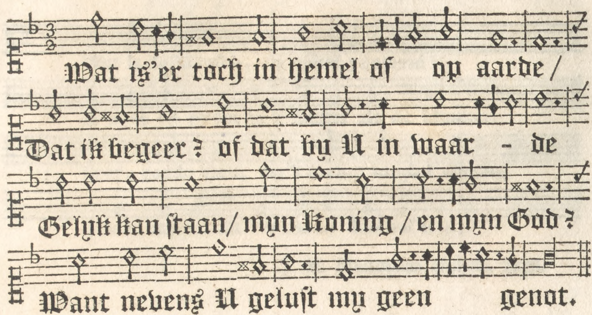
Volmaakte en Volkomene Muziek.

Gesneden Door J. M. Fleischman.

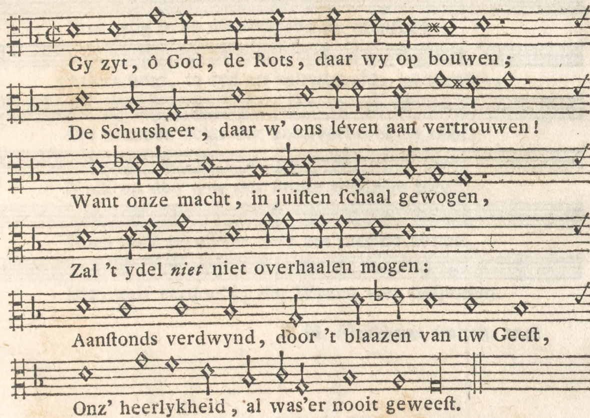
Dit is het allervolmaakſte en het allerkonſtigſte Werkſtuk, dat ooit door eenig Letterſnyder gemaakt is; de Heer J. M. Fleischman heeft dat in 't Jaar 1760 ten einde gebragt, na ruim twee Jaaren daar aan te hebben gearbeid; al zyn Konſt en Vlyt heeft hy daar aan beſteed; ieder die eenige kennis heeft van de Drukkonſt en van 't Lettergieten, ſtaat daar over verbaaſt; alles is mathematiſch vierkant ingerigt; dit groote Konſtſtuk beſtaat uit 226 ſtuks Staale Stempels en 240 Matryzen, en word op Parel Corpus gegooten. Daar kan in de Muziek niets gecomponeert worden, of het kan met deeze Muziek-Caractèren, even zo gemaklyk gezet en gedrukt worden, als de ordinaire Griekſche, Latynſche en Nederduitſche Letteren; zo dat dit allervolmaakſte Werkſtuk de Geſchreevene Letteren, die ook verwonderlyk ſchoon zyn, zeer verre overtreft.

Text Muzyk- en Psalm-Nooten.

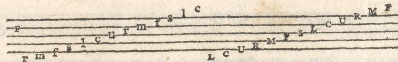
J. M. Fleischman sculpsit. 1746.

Groote Augustyn Psalm-Nooten.
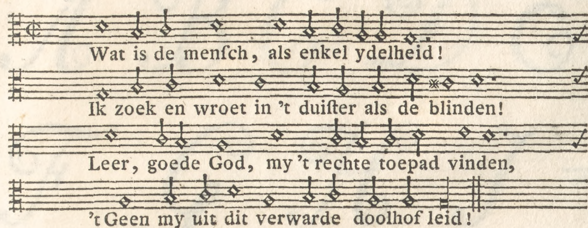

J. M. Fleischman sculpsit. 1747.

Groote Augustyn Nooten-Letteren.

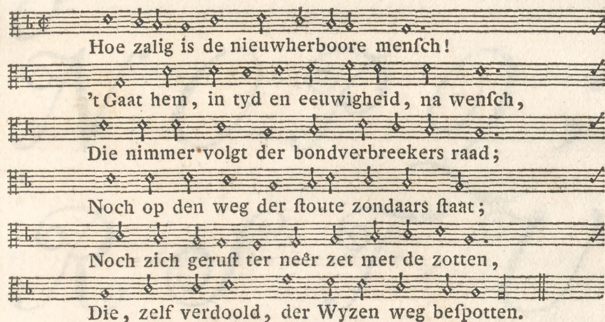
Deeze zyn expres voor 't Vier Stemmen Psalmboek gesneden, door J. M. Fleischman 1752.

Mediaan Pfalm-Nooten.
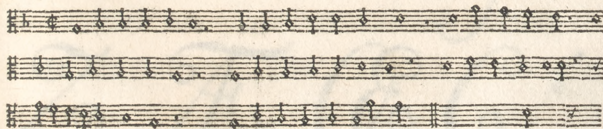

J. M. Fleifchman fculpfit. 1748.

Defcendiaan Pfalm-Nooten.

J. M. Fleifchman fculpfit. 1748.

Defcendiaan Pfalm-Nooten.

Chr. van Dyk fculpfit.

Dubbelde Paragon Capitalen.

Fr. *Paragon à deux Points coulé.*

A B C D E

F G H I =

J K L M

N O P Q ;

R S T U

V W X Y ,

Z Æ Œ Ç : .

J. F. Rosart sculpsit.

CARACTERE
DE
FINANCE.

Dubbelde Mediaan Geschreven.

Fr. *Cicero à deux Points coulé.*

Dans le desſein ou nous ſommes de nous unir, avec La bénédiction du Seigneur, par Les ſaints nœuds du Mariage; nous avons l'honneur de vous communiquer, que nôtre premiére Annonce eſt à Dimanche prochain.

Nous nous flattons, que vous voudrez bien prendre part à nôtre ſatisfaction, et nous croire, avec la plus parfaite conſideration.

Vos très humbles et très obeïsſans

Serviteur et Servante

J. F. Roſart ſculpſit.

45

Dubbelde Descendiaan
GESCHREVEN SCHRIFT.

Fr. *Philosophie à Deux Points.*

L'insinuante FLATTERIE
Est la Fille de l'Intérêt,
L'Artifice, qui l'a nourrie,
Des Vertus lui donna l'apprêt:
Elle est sans cesse au pied du Trône,
Son vain encens qui l'environne
Enivre les Rois & les Grands;
Le masque de la politesse
Couvre la rampante bassesse
De ses faux applaudissemens.

Deeze Dubbelde Descendiaan is gesneden door FLEISCHMAN, in 1756; met welk genoegen dit Schrift op veele Drukkeryen is ontfangen, blykt uit het gebruik daar van gemaakt, tot Cancelaryzaaken, Koopmans- en Bekendmaakings-Brieven enz.

Dubbelde Garmond

GESCHREVEN SCHRIFT.

Fr. *Garmond à deux Points.*

De Liefhebbers van Konsten en Weetenschappen zien hier het tweede, voor de Haerlemsche Lettergietery gesneeden, Geschreeven Schrift, door wylen den Heer JOAN MICHAEL FLEISCHMAN, den grootsten en konstigsten Letter-Stempelsnyder, die 'er ooit in de Waereld geweest is, en mogelyk komen zal, in 1768 voleindigt; zynde zyn laatste Konst-Werkstuk voor deeze Lettergietery, en de laatste door hem ge=justeerde Matryzen. Zyn Naam en Konst zal, door zyne uitmuntende Letteren, die ten getale van ruim zeventig onderscheidene Schriften zig in de Haarlemsche Letter=gietery bevinden, na verloop van veele Eeuwen, nog door de Geleerde Waereld met roem vermeld worden.

Text Oud Geschreeven.

[illegible]

Augustyn Oud Geschreeven.

Henry par la Grace de Dieu / Roy de France et de Pologne / Comte de Provence / Forcalquier / et Terres adiacentes / au Seneschal de Provence / ou son Lieutenant au siege de Marseille / salut. Nostre cher et bien aimé Honoré Rambaud / habitant de la dite Ville / nous a fait dire et remonstrer / que des long temps Il s'est exercé à enseigner les premieres Lettres. En quoy Il a rendu tel soin et Diligence / quil en est demeuré un extreme contentement à tous ceux à qui il les a apprise: ayant pour la commodité d'un chacun qui voudra apprendre de Lui / et pour la sienne aussi / composé un Alphabet de quelques charactères / qui pourront servir grandement à soulager les Personnes / mesmes les petits Enfans. A B C D E F G H I K M N O P Q R S T V W X Y Z.

Dit laatste Geschreeven Schrift is gesneden voor den vermaarden Boekdrukker Christoffel Plantyn te Antwerpen, door Ameet Tavernier, Lettersnyder.

Dubbelde Paragon Griekſche Capitalen.

Α Β Γ Δ Θ

Λ Μ Ξ Π

Σ Υ Φ Ψ Ω

Dubbelde Text Griekſche Capitalen.

Α Β Γ Δ Ε Ζ

Η Θ Ι Κ Λ Μ

Ν Ξ Ο Π Ρ Σ

Υ Φ Χ Ψ Ω

Dubbelde Mediaan Griekſche Capitalen.

ΑΒΓΔΕΖΗΘ
ΙΚΛΜΝΞΟΠ
ΡΣΤΥΦΧΨΩ

Dubbelde Deſcendiaan Griekſche Capitalen.

Α Β Γ Δ Ε Ζ Η Θ
Ι Κ Λ Μ Ν Ξ Ο Π
Ρ Σ Τ Υ Χ Φ Ψ Ω

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1744.

Dubbelde Garmond Griekſche Capitalen.

ΑΒΓΔΕΖΗΘΙΚΛΜ
ΝΞΟΠΡΣΤΥΦΧΨΩ

Dubbelde Brevier Griekſche Capitalen

ΑΒΓΔΕΖΗΘΙΚΛΜ
ΝΞΟΠΡΣΤΥΦΧΨΩ

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1744.

Paryſſe Geſchaduwde Griekſche Capitalen.

Γ Δ Θ Λ

Ξ Π Σ Υ

Φ Ψ Ω

Dubbelde Paragon Geſchaduwde Griekſche Capitalen.

Α Β Γ Δ Ε

Θ Κ Λ Ν Ξ

Ο Π Ρ Σ Τ

Υ Φ Χ Ψ Ω

Dubbelde Text Geſchaduwde Griekſche Capitalen.

Α Β Γ Δ Ε
Ζ Η Θ Ι Κ
Λ Μ Ν Ξ Ο
Π Ρ Σ Τ Υ
Φ Χ Ψ Ω.

Dubbelde Auguſtyn Geſchaduwde Griekſche Capitalen.

Α Β Γ Δ Ε
Ζ Η Θ Ι Κ
Λ Μ Ν Ξ Ο
Π Ρ Σ Τ Υ
Φ Χ Ψ Ω.

Text Griekſch.

Engl. *Greek*, *Great Primer.*

Ἵνα πληοωτῆ ὁ λόγος ὃν εἶπεν. Ὅτι οὓς δέδωκάς μοι, οὐκ ἀπώλεσα ἐξ αὐτῶν οὐδένα. Σίμων οὖν Πέτρος ἔχωνμάχαιραν, εἵλυπέκσεν αὐτήν, καὶ τὸν τὸ ἀρχιερέως δοῦζητειτε ἄφετε τὸ ὑπάγειν, καὶ ἀπέκοψε αὐτοῦ τό δεξιὸν δυλῳ, τῳ ποτήριον ὃ δέδωκε μοι ὁσε-
ύ-ῆ.ὶ-ή-ῆ ὑ ἶ ὑ ΐ ί ῦ ὓ ῆ ῢ,ῒ.ῒ,ῒ ὑ ὕεὐὑὑὑὑὑά έ.

Auguſtyn Griekſch No. 1.

Engl. *Greek*, *Engliſh.*

Καὶ λέγων. Κύριε, ἐλέησόν μου τὸν υἱὸν, ὅτι σεληνιάζεται, καὶ κακῶς πάσχει. πολλάκις γὰρ πίπτει εἰς τὸ πῦρ, καὶ πολλάκις εἰς τὸ ὕδωρ. Καὶ προσήνεγκα αὐτὸν τοῖς μαθηταῖς σου, καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν αὐτὸν θεραπεῦσαι. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς, εἶπεν. Ὦ γενεὰ ἄπιςος καὶ διεςραμμένη ἕως πότε ἔσομαι μεθ᾽ ὑμῶν ἕως πότε ἀνέξομαι ὑμῶν; Φερετέ μοι αὐτὸν ὧδε. Καὶ ἐπέτιμησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, καί

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1740.

Auguſtyn Griekſche Stukletteren.

ὑπὲρ ὑπὲρ αὐτῷ αὐτῷ γὰρ γὰρ γα γα τε τε αι αι η η πε πε χς χς χ χ γν γν σὺ σὺ μη μη τη τη αι αι ος ος σκ σκ πω πω υ υ ει ει αν αν απ απ ης ης σκ σκ ςα ςα με με μη μη χς χς τ τ π π σθ σθ ὑπὸ ὑπὸ ος ος ώ ώ γι γι ω ω απ απ αὐτὸς αὐτὸς ου ου ς ς λλ λλ ξ ξ ς ς τ τ ἀπὸ ἀπὸ ε ε οθ οθ αὐ αὐ τ τ αλα αλα οι οι ἐπὶ ἐπὶ σκ σκ λι λι τ τ λω λω καὶ καὶ ψι ψι θα θα ε ε τ τ τω τω τῷ τῷ ἀρ ἀρ κὶ κὶ)) δὲ δὲ)) ὑπει ὑπει γο γο τα τα μυ μυ

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1764.

Augustyn Grieksch No. 2.

μετὰ τὸ πραθῆναι αὐτὸν λύτρωσις ἔςαι αὐτῷ ἔῤῥιψεν ὅταν κλέψῃ καὶ ἁρπάσῃ καὶ λωποδοτήσῃ ἄβϐατ© ἀπέςειλεν βασιλεὺς καὶ ἔλυσεν αὐτόν. Ιησοῦς Χριςὸς Μαλταίους τούτους Πατὴρ ἡμῶν Φώτους χιλίους μου. αβϐγδεζηθϑικλμνξοπϖρϱσςτυφχψω. ΑΒΓΔΖΘ ΙΚΛΝΞΟΠΡΣΓΥΦΧΨΩ. θέλος.

Deeze Augustyn Grieksch is uit de Lettergietery van *J. J. Schipper* afkomstig, en waarschynelyk van *Chr. van Dyk* gesneden: Veele voortreffelyke Werken zyn daar mede gedrukt, en nog onlangs de Herodotus Wesselingii; de Noten met de Descendiaan Grieksch van Fleischman.

Mediaan Grieksch.

Engl. *Greek*, *Pica.*

Βασίλισσα νότου ἐγερθήσεται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῶν ἀνδρῶν τῆς γενεᾶς ταύτης, καὶ κατακρινεῖ αὐτούς· ὅτι ἦλθεν ἐκ τῶν περάτων τῆς γῆς ἀκοῦσαι τὴν σοφίαν Σολομῶντος· καὶ ἰδού, πλεῖον Σολομῶντος ὧδε.

Ἄνδρες Νινευῒ ἀναςήσονται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῆς γενεᾶς ταύτης, καὶ κατακρινοῦσιν αὐτήν· ὅτι μετενόησαν εἰς τὸ κήρυγμα Ἰωνᾶ· καὶ ἰδοὺ, πλεῖον Ἰωνᾶ ὧδε. οὐδεὶς δὲ λύπνον ἀθίες κρυπτὴν τίφησιν, οὐδὲ ὑφό τον μόδιον Αλλὰ ἐτῖ τὴν λυκνίαν Ινα Νόι Σοκραες γαιρεθεῖν

Descendiaan Grieksch.

Engl. *Greek* , *Smal Pica.*

Καὶ λέγων. Κύριε, ἐλέησόν μου τὸν υἱὸν, ὅτι σεληνιάζεται, καὶ κακῶς πάσχει· πολλάκις γὰρ πίπτει εἰς τὸ πῦρ, καὶ πολλάκις εἰς τὸ ὕδωρ. Καὶ προσήνεγκα αὐτὸν τοῖς μαθηταῖς σου, καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν αὐτὸν θεραπεῦσαι. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς, εἶπεν· Ὦ γενεὰ ἄπιςος καὶ διεςραμμένη, ἕως πότε ἔσομαι μεθ' ὑμῶν ἕως πότε ἀνέξομαι ὑμῶν; Φερετέ μοι αὐτὸν ὧδε· Καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ Ἰη-

ΑΒΓΔΕΖΗΘΙΚΛΜΝΞΟΠΡΣΤΥΦΧΨΩ.

J. M. Fleischman sculpsit. 1742.

Defcendiaan Griekfche Stukletteren.

γν γν τς τς σθ σθ σθι σθι μβν μβν ς ς τ τ σπι σπι τ τ σσ σσ σκ σκ
γί γί γὰν γὰν ζ ζ αὐτοῦ αὐτοῦ τοῦ τοῦ σζ σζ σφα σφα σθ σθ γῦ γῦ δς
δς κῦ κῦ μῦ μῦ ος ος ὑπο ὑπο σὶ σὶ ς ς ῦ ῦ ῦ ῦ απ απ υ υ σθσθ
απι απι θα θα σῦ σῦ πῶ πῶ ὑπὸ ὑπὸ ς ς ἀρ ἀρ ὑπ ὑπ λ λ σὺκ σὺκ
ει ει τ τ τ τ ε ε ἡ ἡ λω λω αὐτοῦ αὐτοῦ μῆ μῆ ὲ ὲ πς πς χ χ
ψ ψ γς γς αι αι τ τ χς χς γα γα σὺν σὺν μῦ μῦ δια δια ψι ψι αι αι
κὴ κὴ πῶ πῶ σα σα τῆ τῆ αυ αυ ει ει λλ λλ π π ος ος ε ε αὐ ὡ

J. M. Fleifchman fculpfit. 1765.

Garmond Griekfch No. 1.

Engl. *Greek*, *Long Primer.*

Καὶ λέγων. Κύριε, ἐλέησον μου τὸν ὑιὸν, ὅτι σεληνιάζεται, καὶ κακῶς πάσχει· πολλάκις γὰρ πίπτει εἰς τὸ πῦρ, καὶ πολλάκις εἰς τὸ ὕδωρ. Καὶ προσήνεγκα αὐτὸν τοῖς μαθηταῖς σου, καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν ἀυτὸν θεραπεῦσαι. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς, εἶπεν· Ὦ γενέα ἄπιςος καὶ διεςραμμένη, ἕως πότε ἔσομαι μεθ' ὑμῶν ἕως πότε ἀνέξομαι ὑμῶν; Φερετὲ μοι αὐτὸν ὧδε; Καὶ ἐπετίμησε αὐτῷ ὁ Ιησοῦς, καί ἐξήλθε ἀπ' ἀυτοὺς

ΑΒΓΔΕΖΗΘΙΚΛΜΝΞΟΠΡΣΤΥΦΧΨΩ

Garmond Griekfch No. 2.

Ος ὢν ἀπαυγασμα τῆς δόξης, καὶ χαρακτὴρ σηως αυ, ὑποστάσεως τοῦ, φερων τε τα πάντα τῷ ῥήματι τῆς δυνάμεως αὐτοῦ δι ἑαυτοῦ καθαρισμὸν ποιησάμενος τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶ, ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τῆς μεγαλωσυνης ἐν ὑψηλοῖς. Τοσούτῳ κρείττων γενόμενος τῶν αγγέλων, ὅσῳ διαφορώτερον παρ αυτοὺς τῶν τῆς γ κ υ α υα β ϐ γ δ ε ξ η θ θ λ μ ν ς ζ ο π ρ σ ς λ ω τ

Deeze Garmond Griekfch is ook uit de Lettergietery van *J. J. Schipper* afkomftig, en, zo ik meen, eertyds in de Lettergietery van *Elzevier* te Leiden geweeft; dezelve is zeer compleet met de Stukletteren.

Brevier Griekſch No. 1.

9 Ἵνα πληρωθῇ ὁ λόγος ὃν εἶ-πεν. Ὅτι οὓς δέδωκάς μοι, [e] οὐκ || ἀπώλ
εσα ἐξ αὐτῶν οὐδένα. 10 [f] Σίμων οὖν Πέτρος ἔχωνμάχαιραν, εἵλυ
π᾽ἔκσεν αὐτὴν, καὶαισε τὸν το ἀρχιερέως δοῦ-ὗζητεῖτε, ἄφετε το
ύτους ὑπά-γειν. λον, καὶ ἀπέκοψεαὐτοῦ τὸ ὠ-τὸ δεξιόν ἦο. τίοννδύλῳ
||ν δὲ ὄνομα [g] τῷος. άΜλχ 11 Εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοέῷ Πτ-ὗςτρῳ. Βάλετ
μάχαιράν [h] σου || εἰς θήν τὴκην. τὸ ποτήριον ὃδέ-δωκέ μοι ὁ πατὴρ, οὐ
μὴ πίωαὐτό; 12 Ἡ οὖν σπεῖρα καὶ ὁ χι-λίαρχος καὶ οἱ ὑπηρέτα
τῶνι Ἰουδαίων συνέλαβον τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἔδησαν αὐτόν. 13 Καὶ [i] ἀπ
ήγαγον || αὐτὸννπρὸς Ἄνναν πρῶτον· ἦν γὰρ πεν-θερὸς τοῦ Καϊάφα ἡ
ὃς ἦν ἀρχιε-ρεὺς τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου. 14 Ἦν δὲ [k] Καϊάφας ὁ συμ-
συμφέρει ἕνα ἄνθρωπον [l] ἀπολέ-σθαι || ὑπὲρ τοῦ λαοῦ [m].

ΑΒΓΔΕΖΗΘΙΚΛΜΝΞΟΠΡΣΤΤΥΦΧΨΩ,

Brevier Griekſch No. 2.

ἔτι ἐρȣ͂σι τὸν λόγον τȣ͂τον ἐν γῇ ἰȣ́δα. Ὁ λόγος ὁ γενόμενος παρὰ Κυρίȣ Θεοȣ σε
ϖρὸς Ἱρεμίαν. καὶ γράψον ἐπ᾽ αὐτȣ͂ πάντας τȣ̀ς λόγȣς ἀνήγγειλαν ἔγραψεν σου
τȣ͂ ἀναγνῶναι ἐν τῷ Βιϐλίῳ αὐτοῖς Μιχαίας ȣ͂τ@ ὁ λόγ@ ὃν ἔδειξέ μοι μου
κατέβη δὲ ἡ θυγάτηρ φαρ. λούσασθαι ἐπὶ τὸν ϖοταμὸν καὶ καθυβρίσȣσιν σε
καὶ λυμανȣ͂νται τὴν γῆν καὶ ποιήσεις λυχνίαν ἐκ χρυσίȣ καθαρȣ͂ τορευτὴν σε
ποιήσεις τὴν λυχνίαν λύσας δὲ ἐις τὸν μάρσιππον αὐτȣ͂ δοῦναι ϛήσεται. μου

αβϐγδεζηθϑικλμνξοπϖρϱςστυφχψω

ΑΒΓΔΕΖΗΘΙΚΛΜΝΞΟΠΡΣΤΤΥΦΧΨΩ.

Deeze Brevier Griekſch is mede uit de Lettergietery van *J. J. Schipper* afkomſtig, en ook waarſchynelyk in de Lettergietery van de *Elzeviers* te Leiden bevindelyk geweeſt, en eene der compleetſte Griekſche Schriften van Europa, beſtaande in omtrent 600 Matryzen, die alle zeer fraai gejuſteert zyn.

Collonel Griekſch.

Καὶ λέγων. Κύριε, ἐλέησόν μου τὸν υἱὸν, ὅτι σεληνιάζεται, καὶ κακῶς πάσ-
χει· πολλάκις γὰρ πίπτει εἰς τὸ πῦρ, καὶ πολλάκις εἰς τὸ ὕδωρ. Καὶ προσήνεγ-
κα αὐτὸν τοῖς μαθηταῖς σου, καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν αὐτὸν θεραπεῦσαι. Ἀποκριθεὶν
δὲ ὁ Ἰησοῦς, εἶπεν. Ὦ γενεὰ ἄπιςος καὶ διεςραμμένη, ἕως πότε ἔσομαι μεθ᾽ ὑμῶς
ἕως πότε ἀνὲξομαι ὑμῶν; φερετὲ μοι αὐτὸν ὧδε. Καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς,
καὶ ἐξῆλθεν ἀπ᾽ αὐτοῦ τὸ δαιμόνιον· καὶ ἐθεραπεύθη ὁ παῖς ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης-
Τότε προσελθόντες οἱ μαθηταὶ τῷ Ἰησοῦ κατ᾽ ἰδίαν, εἶπον. Διατί ἡμεῖς ουκ ἠδυ.
νήθημεν ἐκβαλεῖν αὐτὸ; Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς. Δία τὴν ἀπιςίαν ὑμῶν· ἀμ
ὴν γάρ λέγω ὑμῖν, ἐαν ἔχητε πίςιν ὡς κόκκον σινάπεως, ἐρεῖτε τῷ ὅρεί τούτῳ.
Μετάβηθι ἐντεῦθεν ἐκεῖ, καὶ μεταβήσεται· καὶ ὀυδὲν ἀδυνατήσει ὑμῖν. Τοῦτο
δὲ τὸ γένος οὐκ ἐκπορεύεται, εἰ μὴ ἐν προσευχῇ καὶ νηςείᾳ. Αναςρεφόμενων δὲ
αὐτῶν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ, εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησους. Μέλλει ὁ υἱὸς ἀνθρώπου παραδο

ΑΒΓΔΕΖΗΘΙΚΛΜΝΞΟΠΡΣΤΤΥΦΧΨΩ.

Text Arabifch.

كل شي اقابه من جنسه حتي الحبير
الحبير عليه بالمنزد بالحرير يفلخ
الفلخ هو رمنه الشو ولاحة الارض ۞

J. M. Fleifchman fculpfit. 1742.

Text Maleitfch.

برمول بكند اين ڤرلال عالم كڤد ممباچ قران
دان تفسير ن اد كتاب دان نقه استميو
حكاية باكي دكتهوين ادثون ثكرجانن
ينتكال ثاك هاري مك بكند مماكى ثكين
ثنريت در ثد سربان دان جبة دان سروال
دان سبي مك بكند ثون

J. M. Fleifchman fculpfit. 1742.

Auguftyn Romein Maleitfch.

Tatkâ 'ìtu baŋgonah 'ija 'ìni deŋgan menantuw p nja parampuwan, dan pûaŋgah deri pada pâdaŋg p an Maw'âb: kârana teàh dedeŋgarnja dâam pâdaŋg Maw'âb, bahuwa fudah dekondjoŋgkan

dl dj dz tf nj dj ch fj gh kh ts kh ẋ h h th g ' p

DL TJ TS TL Ẋ DJ HH NG DZ SJ CH TZ GH

Brevier Romein Maleitfch op Garmond Corpus.

6 Tatkâa 'ìtu bâŋgonah 'ija 'ìni deŋgan menantuw p nja parampuwan, dan pûaŋgah deri pada pâdaŋg p an Maw'âb: kârana teàh dedeŋgarnja dâam pâdaŋg Maw'âb, bahuwa fudah dekondjoŋgkan Huwa 'âkan khawmnja, deŋgan memberij raw tij pada marîka 'ìtu.

fh kh kh fj fj th th p tz z tf tf tl l b k ch m n ŋ dz dz nj dj dj f f p g gh

DJ SJ Ā A DL D TH Ê CH GH KH L HH N R Û TZ W TS TL DZ

הללו את יהוה
כל גוים שבחוהו
כל האמים: כי
גבר עלינו חסדו
ואמת יהוה לעולם
הללויה:

בּכּךּהּוּזּטּיּקּלּמּנּ
סּצּקּדּשּׁתּא

א ב ג ד ה ו ז ח ט
י כ ך ל מ ם נ ן ס
ע פ צ ץ ק ר ש ת

Paragon Hebreeuwſch No 1.

אשרי האיש אשר לא־הלך בעצת
רשעים ובדרך חטאים לא עמד
ובמושב לצים לא ישב: כי אם
בתורת יהוה חפצו ובתורתו יהגה
יומם ולילה: והיה כעץ שתול על
פלגי מים אשר פריו יתן בעתו
ועלהו לא יבול וכל אשר־יעשה
יצליח: לא־כן הרשעים כי אם־כמץ
אשר הדפנו רוח:

Paragon Hebreeuwſch met Punten No 1.

א בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם
2 וְאֵת הָאָרֶץ: וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹהוּ וָבֹהוּ
וְחֹשֶׁךְ עַל־פְּנֵי תְהוֹם וְרוּחַ אֱלֹהִים
3 מְרַחֶפֶת עַל־פְּנֵי הַמָּיִם: וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים
4 יְהִי אוֹר וַיְהִי־אוֹר: וַיַּרְא אֱלֹהִים
אֶת־הָאוֹר כִּי־טוֹב וַיַּבְדֵּל אֱלֹהִים
בֵּין הָאוֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ:

J. F. Roſart ſculpſit.

Paragon Hebreeuwsch No. 2.

עורי ירושלי עורי כל בגרי תפארתך
לבשי עורי ציון מעוזך לבשי מן עפרך
התנערי קומי ירושלים קומי שביה בת
ציון קומי נתקי מוסרי צוארך אורי מהר
כי בא אורך: שממות כל ישר אל פצחו
פצחי יחדו ורננו כי ניחם הר ציון יהודה

Paragon Hebreeuwsch met Punten No. 2.

וַיֹּאמֶר ׀ יְהוָה אֱלֹהִים הֵן הָאָדָם הָיָה
כְּאַחַד מִמֶּנּוּ לָדַעַת טוֹב וָרָע וְעַתָּה ׀ פֶּן
יִשְׁלַח יָדוֹ וְלָקַח גַּם מֵעֵץ הַחַיִּים וְאָכַל וָחַי
לְעֹלָם ׃ וַיְשַׁלְּחֵהוּ יְהוָה אֱלֹהִים מִגַּן־עֵדֶן
לַעֲבֹד אֶת־הָאֲדָמָה אֲשֶׁר לֻקַּח מִשָּׁם
וַיְגָרֶשׁ אֶת־ הָאָדָם וַיַּשְׁכֵּן מִקֶּדֶם לְגַן־עֵ

Text Hebreeuwsch.

יהוה עד מתי עשנת בתפלת ישראל עמך׃ אל נא
השבט רשעים ינח על גורל צדיקים אל בעול בצר
להם המה ישלחו ידיהם׃ אל תתן כרוב מובחתך
ילחת נפש עייך׃ תבוא תבוא לפניך אנקת כלי תמו
תה כי נחשבנו עם רפאים שאול תחיה יורדים׃ אל
תשכח לנצח יהוה למה תישן עורה הקיצה עוררה גב
ורתך הלכה לנו לישועה האירה פניך לנו שובה תהר
שביתנו׃

Text Hebreeuwsch met Punten.

בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ׃
וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹהוּ וָבֹהוּ וְחֹשֶׁךְ עַל־פְּנֵי תְהוֹם וְרוּחַ
אֱלִיהִם מְרַחֶפֶת עַל־פְּנֵי הַמָּיִם׃ וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי
אוֹר וַיְהִי־אוֹר׃ וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת־הָאוֹר כִּי־טוֹב וַיַּ
בְדֵּל אֱלֹהִים בֵּין הָאוֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ׃ וַיִּקְרָא אֱלֹהִים
לָאוֹר יוֹם וְלַחֹשֶׁךְ קָרָא לָיְלָה וַיְהִי־עֶרֶב וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם
אֶחָד׃

Text Hebreeuwsch met Punten, is
Garmond zonder Punten.

הזה ייר על־הארץ: בשנת שש־מאות שנה לחיי־נח
חו: חגבוש הש השדי בשבעה־עשר יום לחדש ביום
חי מחודעו כל־מעיגות תהום דבהוארבת השמים לפת
ץןןשצססכזדב עכגאן אדסעדם טזם וארבעים ליל חוחי לא

Deeze GARMOND HEBREEUWSCH MET PUNTEN is door CHRISTOFFEL van DYK in den Jaare 1662 à 1663 voor den Godvruchtigen en Geleerden Jood JOSEPH ATHIAS, in Amſterdam, geſneden, en gemaakt naar zyne verkiezing, ſmaak en beſte kennis; dezelve word nog heden van de Jooden voor het beſte, ſchoonſte en uitmuntendſte Hebreeuwſche Schrift gehouden, en waar aan niets veranderd of verbéterd kan worden. Gemelde Geleerde Jood heeft daar mede in 't Jaar 1665 uitgegeeven de Hebreeuwſche Bybel, by de Jooden genaamd DE WET, PROPHETEN en SCHRIFTEN; een Druk, gezuiverd van voorgaande Fouten, zo door de Geleerdſte Rabbynen en Meeſters der Wet, als door de Hooggeleerde Heeren Profeſſoren in dien tyd van de Academien van Leiden en Utrecht; waarom ook dien Jood Athias, door de Heeren Staaten Generaal der Vereenigde Nederlanden, eene Privilegie voor 22 Jaaren is verleend, en hy daarenboven nog met eene Gouden Ketting en Medaille van 36 Lood zwaarte, fyn Goud, door hun Hoog Mog. is beſchonken geworden; eene Eere (zegt die Jood, in de Voorrede van die Bybel) die by Menſchen gedenken aan geen Iſraëlit te vooren is aangedaan.

Auguſtyn Hebreeuwſch.

אנה שובי השולימ שובי שובי אלי ומשכיני אתהרך ארוצה
לרית שמניך כולך יפה רעיתי אוין מום בך לבבתיני באח
מעיניך באחר ענק מצוארוניך יונתי שבחגוי הסלע מראך
הראיני נא כי מראך נאוה והשמי עיני קולך כי ערב א חות
תשקיני נשיקות פיך כי מובים דודיך מובים מיין ריח שלמ
יך מכל בשמים : כלתי שימיני נא על לבך כחותם וכח

Auguſtyn Hebreeuwſch met Punten.

אלה תולדות השמים והארץ בבראם ביום עשות יהוה
אלהים ארץ ושמים: וכלי שיח השדה מרם יהיה בא
רץ ובל־עשב השדה טרם יצמח כי לא המטיר יהוה אל
הים על־הארץ וארם אין לעבד את־הארמה: ואר יעלה
מן־הארץ והשקה את־כל־פני הארמה: ויצר יהוה אל־

Punctis J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1744.

Augustyn Rabbinisch.

אל מחשבת מעלת עיונו טעשה מלאכת שמים וארץ · גם מלאכיו עושי
רצונו אשר עתקו גם גברו חיל בפעלות השכלתם הכי נכבדת · הנה הנם
גבורי כח עושי דברו בהניעם הגופים היקרים או בלכתם אנה ואנה
בשליחותו של מקום · והגלגלים אשר נשא לבם אותם בחכמה לחשוב
מחשבת בעיון על דעת שלעים וכן רבים · הלא גם הם עושי מלאכה דרך
גלגולם לרצון קונם · אם כן למה זה יעמוד ברחוק האיש הנלבב בני
האנושי בכלל וביסוד יעלים לבלתי נתון הזע השלמית לטעמו בעיון ובמע

Mediaan Rabbinisch Hoogduitsch.

דאט גיביסן דאז קעצליין : דז דא האט גיגעטן דאז ליקליין : דא האט
גיקויפֿט דאז פֿעטרליין : אום צווייא טיזונג פֿעננג : איין ליקליין : קאם
אוזר ליבר העק גאט : אוז טעבֿט דען אזאך האוּת : דער דא האט
גיטעבֿט דען טוחט : דזעק האט גיטעבֿח דען אקסן : דזער האט
גיטרונקן דאז זזטרליין : דז דא האט פֿר צעטט דאז פֿייארליין : דז דא
האט פֿר ברענט דאז טטעקליין : דז דא האט גיטזאגן דאז הינטליין : דז
דא האט גביטן : דאז קעצליין : דז דא האט גיגעטן דאז ליקליין : דז דא
חאט גיגעטן ליקליין : דז דא חאט גיקויפֿט דאז פֿעטרליין : אום צווייא
טיזונג פֿעננג : איין ליקליין איין ליקליין :

Garmond Rabbinisch.

אלשגיא בפעלות השכלות עצמו המעולה שבפעולת השכליות · ואה ראשית לו לג
רך אל מחשבת מעלת עיונו טעשה שלאכת שמים וארץ · גם מלאכיו עושי רצונו
אשר עתקו גם גברו חיל בפעלות השכלתם הכי נכבדת · הנה הנם גבורי כח עו
שו דברג בהניעם הגופים היקרים או בלכתם אנה ואנה בשליחותו של מקום ·
והגלגלים אשר נשא לבם אותם בחכמה לחשוב מחשבת בעיון על דעת שלמים וכן
כבים · הלא גם הם עושי מלאכה דרך גלגולם לרצון קונם · אם כן למה זה יעמוד
ברחוק האיש הנלבב בני האגושי בכלל וביחוד יעלים לבלתי נתון הזרע השלמות
לעצמו בעיון ובמעשה הן האדם היה בל ספק כאחד משם · לדעת טוב במיון ובמ
עשה אפס כי לא תהי תפארתו שלימה מבלעדיהם · אך לא לאדם דרכו להכיב גב
ולות מעשים כאזעים ממראה עיני אשר יראה · רק כאשר ישית עליו בעל התו

Text Armenisch.

ա բ գ դ ե զ է ը թ ժ ի լ խ ծ կ հ ձ ղ ճ մ յ
ն շ ո չ պ ջ ռ ս վ տ ր ց ւ փ ք և ֆ օ ։ ՝ ՛ (
1 2 3 4 5 6 7 8 9 0 ը ե լ խ ղ յ շ չ ջ վ ց
. ք ՛ · ,) մե մէ մի մխ մն ՠ վի ֆ ըը ըէ ՟ ՝

Augustyn Armenisch.

Ա Բ Գ Դ Ե Զ Է Ը Թ Ժ Ի Լ Խ Ծ Կ Հ Ձ Ղ
Ճ Մ Յ Ն Շ Ո Չ Պ Ջ Ռ Ս Վ Տ Ր Ց Ւ Փ
Ք Օ Ֆ 1 2 3 4 5 6 7 8 9 0
ա բ գ դ ե զ է ը թ ժ ի լ խ ծ կ հ ձ ղ ճ մ յ ն շ ո չ պ ջ ռ ս ՛
վ տ ր ց ւ փ ք և օ ֆ

Mediaan Armenisch.

Ջրարծաթն (որ և՝ սնդիկ, ժիւայ՝ և զիպակ ասի։) Հեղուկ երակի 'ի մետաղական ջրոյ. կայուն հողակ_ յին, քաջամակարդ ընդ ծըծմբոյ՝ և չնչալի. ցուրտ_ խոնաւ՝ և ապխտակ յ՛ արտաքուստ. ջերմ չոր՝ կրմիր՝ և ամենադոյն 'ի ներքուստ. Թափանցանէ ընդ մե_ տալս՝ զորս մերձենալովն լուծանէ. և է նիւթ ամ մետաղաց. զի պարունակէ զամենայն մետալս։ քանդակեալ եղև և տպեցաւ։ 'ի Թուին փրկչին ռչծզ. մայիսի մէկ։ յ՛ ամստերդամ։

Descendiaan Armenisch.

Ա Բ Գ Դ Ե Զ Է Ը Թ Ժ Ի Լ Խ
Ծ Կ Հ Ձ Ղ Ճ Մ Յ Ն Շ Ո Չ Պ
Ջ Ռ Ս Վ Տ Ր Ց Ւ Փ Ք Օ ։ ՏՐ
ա բ գ դ ե զ է ը թ ժ ի լ խ ծ կ հ ձ ղ ճ
մ յ ն շ ո չ պ ջ ռ ս վ տ ր ց ւ փ ք և ֆ օ ։
ա բ գ դ ե զ է ը թ ժ ի լ խ ծ կ հ ձ ղ ճ մ յ
ն շ ո չ պ ջ ռ ս վ տ ր ց ւ փ ք և ֆ օ ։

J. M. Fleischman sculpsit 1756 & 1757.

64

Op Hout geſlagene Figuur-Letteren.

Het Alphabeth beſtaat uit 28 ſtuks, à *f* 16-16-:
en een enkelde Letter één Gulden.

Op Hout geſlagene W tot Begraafnis-Brieven,
à 24 Stuivers het ſtuk.

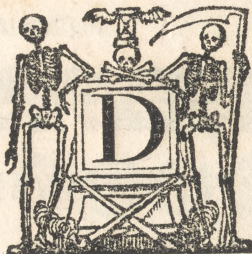
65

Op Hout geslagene Initiaal-Figuuren, à 24 Stuivers het stuk.

Tytel-Cieraaden, 3 ſtuks.

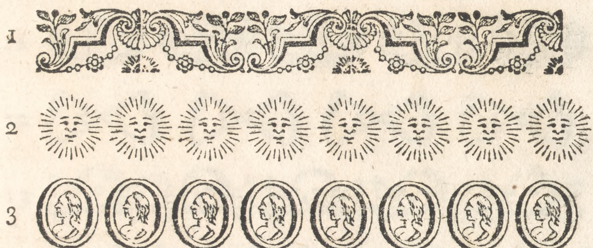
No. Dubbelde Text Bloemen.

1

2

Dubbelde Auguſtyn.

1

2

3

Dubbelde Mediaan.

1

2

3

69

No. Vervolg van Dubbelde Mediaan.

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

Paragon.

1

2

No. Vervolg van Paragon.

3

4

5

6

7

8

Text.

1

2

3

4

69

No.	Vervolg van Text.
5	
6	
7	
8	
9	
10	
11	
12	

Augustyn.

1	
2	
3	
4	
5	
6	
7	
8	
10	
11	
12	

No. Vervolg van Augustyn.

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

29

30

Mediaan.

1

2

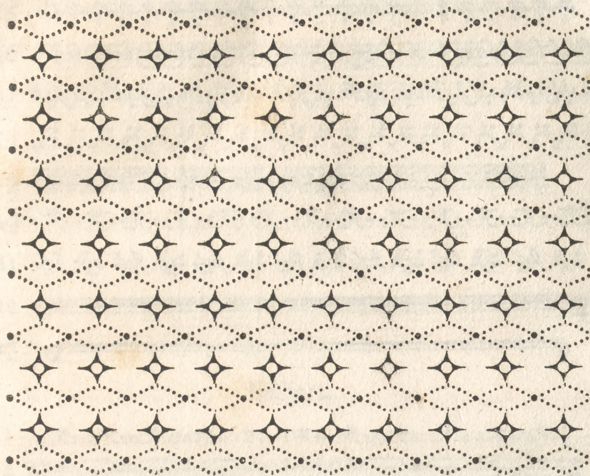
71

Vervolg van Mediaan.

3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25

72.

Mediaan Taroté.

No. Descendiaan.

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

No.	Vervolg van Descendiaan.
15	
16	
17	
18	
19	
20	
21	
22	
23	

Galjart.

1	
2	
3	
4	
5	
6	
7	
8	
9	
10	
11	
12	
13	
14	
15	
16	
17	
18	

74

Vervolg van Galjart.

19

20

21

22

23

24

25

Collonel.

1

Nonparel.

1

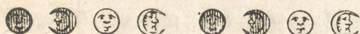
Dubbelde Augustyn Maanen.

Text Maanen.

Descendiaan Maanen.

Text

Mediaan doorsneede Cyffers.

11 22 33 44 55 66 77 88 99 00

Descendiaan doorsneede Cyffers.

11 22 33 44 55 66 77 88 99 00

Mediaan Chymische, Astronomische, Medicynsche, Algebraische, Wiskundige &c. Teekenen.

Descendiaan Planeeten, Hemels-Teekenen &c.

♄ ♄ ♃ ♃ ♂ ♂ ☉ ☉ ♀ ♀ ☿ ☿ ☽ ☽

Descendiaan Teekenen voor de Boeren-Almanach.

Garmond Planeeten en Hemels-Teekenen.

♄♄ ♃♃ ♂♂ ☉☉ ♀♀ ☿☿ ☽☽ ♈♈ ♉♉ ♊♊ ♋♋
♌♌ ♍♍ ♎♎ ♏♏ ♐♐ ♑♑ ♒♒ ♓♓

Brevier Planeeten, Hemels-Teekenen &c.

Voor het overige zyn in deeze Lettergietery nog meer dan honderd differente Chymische, Astronomische en andere Characteren en Teekenen bevindelyk; kunnende deeze en de hier nog niet uitgedrukte, alle op Descendiaan en Mediaan Corpus gegooten worden, na believen.

T. Jelgersma delineavit. *A. vander Laan sculp. 1740.*

Statua LAURENTII KOSTERI erecta in Aula Principis in Horto Medico Harlemi.

Oude Hollandse Letteren.

ZYNDE

EERSTELINGEN

DER

BOEK-DRUKKONST,

Weinig Jaaren na de Uitvinding dier nooit volpreezen Konst gesneeden en gemaakt,

Waarschynelyk tusschen de Jaaren

1470 *en* 1480.

DE

MATRYZEN

VAN DIE

LETTEREN

Zyn thans bevindelyk in de

HAERLEMSE LETTERGIETERY

VAN

JOHANNES ENSCHEDE,

Waarop de navolgende vyf Specimina (byna van gemeen Lood) zyn gegooten, in 't Jaar 1768, *En vervolgens gedrukt.*

CHALCOGRAPHIA,

five

Typi Ænei, et Matrices
Plumbeæ.

A B C D
E F G H
N S T O

De Stempels van deeze Letteren zyn in Koper gesneeden, en in Loode Matryzen geslaagen en gegooten, gelyk zulks in den beginne, na de Uitvinding der Houtsneden, door de eerste Lettergieters is gedaan; daarvan heeft die Manier, door de vroegere Geleerden, namenlyk *Bergellanus*, en andere, die van de Uitvinding der Boekdrukkonst gemeld hebben, de Naam van *Chalcographia* gekregen. Deeze Matryzen zyn omtrent 250 Jaaren gemaakt geweest; zynde in dezelfde smaak en manier als die van *Albert Durer*, die een byzonder Tractaat over de Figuur en Proportie der Letteren in 1525 uitgegeeven heeft; en worden deeze hier maar uit curieusheid geplaatst.

Gothise Monnikke Letteren.

A A A A B B C C D D E E
F F G G H H I I K K L L
M M N N O O P P Q Q R R
S S T T U U W W X X Y Z

Oude Hollandse Letteren, van 1470 à 1480.

**Dit is die ploghe vand speghel
onser behoudenisse. ✠
O wie ter rechtuaerdichet ve
S le mēschē leren selle blenckē
alse sterrē in die ewighe ewic
heden. Hier om ist dat ic totter lerī
ghe vele mēschē dit boeck heb aēge
dacht te vgaderē Indē welkē die ghe
ne diet lesen leringhe gheuē en ōtfan
ghē sellen. Ic omoede dat gheen dinc
dē mēsche nutter is in desē teghēwo
erdighe leuē. dan te bekeñē syn sce
ppr sp̄ condicie eñ eyghe wesen. ✠**

A B C D E F G H I K L M N O
P Q R S T V W X Y r ✠

Abbreviatuuren.

[illegible]
[illegible]
[illegible] ✠

Deeze Letteren, en voornaamenlyk de Matryzen, zyn ongemeen raar en zeldzaam!

Gothise Monnikke Letteren.

A B C D E F G H I K L M N
O P Q R S T U W X Y Z

Oude Hollandse Letteren.

Pterito pl'q̄pfctō cū voluiſſē ōluiſſes volui:
ꝛ pl'r cū voluiſſem⁹ voluiſſetis voluiſſent.
Futūo cū voluero volueris voluerit: ꝛ pl'r
cū voluerim⁹ voluerīts voluerīt Infinitiū mō
siñ numrs̄ ꝛ ꝓsonis tpe ꝓnti ptito ipfcto l'le
Ptetiō pfctō ꝛ pl'q̄pfctō voluiſſe. Futū caret.
Gerūdia l' pticipialia v̄ba ſunt h: volēdi vo
lēdo volendū. Supinis caret. Unum par
ticipium habet q̊d eſt volens.

Textus magiſtri Donati punctis
interrogatiuis diſtinctus: finit.

A A B B C C D D E E F F G G H H J J K K l
l M M N N O O P P P P Q Q R R S S T T
V V W W X X Y Y T T. Œ Œ & & S S
C Soli Deo Gloria. +

Abbreviaturen.

ñq̄ꝗ./ꝗ̄ᵒ.bff/f̄.q̄s(ġi:ꝗ̄.h̄ꝓr̄āb̄e=f̄t̄ꝛōd̄ſ(
chq̊:q̄sęā::ūt̄mẏ̄sch ꝓpꝛ̄ẏ̄iq̄ō⁹.chñẏ̄e:.ꝯū
qꝛ̄ūe.v̄ꝛ̄aōq̄ ꝓc̄ꝗ̄g̊m̄ꝛ̄apm̄p.ꝛ̄ōt̄hōC.ꝛ̄ām
ꝯ.ſg̊pſt:ꝛ̄aꝛ̄v=.ff̄ęb̄f̄lẏ.ꝯg̃h̄rh̄ꝓ.:.:.ꝛ̄ꝟñp̄ō
q̄.c.b̄ūp̄ ꝛ̄h̄ ꝗ̄:h̄ēh̄q̄ieh̄eq̊ōioẏ̄p̄mſt̄t̄b̄ꝛ⁹ſ.
ᵒ:ꝛ̄ō ẏ̄ōēh̄q̄g̃:ꝛ̄ōh̄cq̄..ūſꝗ:/ſl̄ēſ ꝓꝛ̄pẏ̄ſch̄ſẏ.p̄
ñẏ=ñſb̄p̄p̄ẏ̄ꝗ̄ꝛ̄eg̃ẏ̄ſi.h̄eq̄ūp̄ẏ̄.ꝛ̄ūāff̄ꝛ̄em̄ꝗ̄ñc
ēt̄h̄ch:+ēſt̄ñCę:+:ēſ(ſ:ẹ

Deeze Letteren zyn tusſchen de Jaaren 1470 en 1480 gesneden, de Matryzen zyn zeer gebrekkelyk gejusteert; en word alleen hier van een Afdruk vertoond, om de zeldzaame Overblyfzelen der eerste Boekdrukkonst tegen deeze tegenwoordige Letterproef te vergelyken; nademaal thans de Lettergietery alhier in Haarlem, de Geboorteplaats der Boekdrukkonst, tot de grootste volmaaktheid gebragt is.

LYST DER PRYZEN van alle de uitmuntende LETTEREN, door wylen den Heer J. M. FLEISCHMAN, en andere Konſtenaars, geſneeden, dewelke in de Haerlemſche Lettergietery van JOANNES ENSCHEDE gegooten worden, alle geſteld op Hollands Courant Geld.

Groote Opgeſlagen Capitalen, 't Stuk, — 10 Stuiv.
Kleine Opgeſlagen Capitalen, 't Stuk, — 6 —

CAPITALEN.

Paryſſche Canon Capitalen, het ℔, — 10 Stuiv.
Dubbelde Paragon dito, — — — 10 —
Dubbelde Text dito, — — — 10 —
Dubbelde Auguſtyn dito, — — — 10 —
Dubbelde Auguſtyn verbéterde dito, — 11 —
Dubb. Deſcendiaan dito, van *Fleiſchman*, 11 —
Dubbelde Garmond dito, — — — 11 —
Dubbelde Gaillart dito, van *Fleiſchman*, 11 —
Dubbelde Brevier dito, van *Fleiſchman*, — 11 —

Paryſſche Capitalen Curcyf, — — 15 —
Dubbelde Paragon Curcyf, — — 15 —
Dubbelde Text Curcyf, — — 15 —
Dubbelde Auguſtyn Curcyf, — — 15 —
Dubbelde Mediaan Curcyf, — — 15 —

Paryſſche Geſchaduwde Capitalen, — 20 —
Dubbelde Paragon Geſchaduwde dito, — 20 —
Dubbelde Text Geſchaduwde dito, — 20 —
Dubbelde Auguſtyn Geſchaduwde dito, — 20 —
Dubbelde Mediaan Geſchaduwde dito, — 20 —

GEFIGUREERDE CAPITALEN.

Dubbelde Deſcendiaan Gefigureerde Capitalen, het ℔, — — — 22 Stuiv.

Dubbelde Mediaan Geſchaduwde Geſigureerde Capitalen, het ℔, —— —— 22 Stuiv.
Dubbelde Garmond Geſchaduwde Geſigureerde Capitalen, —— —— —— 22 ——

ROMEINSCHE EN CURCYFSCHE SCHRIFTEN.

Paryſſche Canon Romein No. 1., het ℔, 10 Stuiv.
Groote Canon Romein, —— —— —— 10 ——
Groote Canon Curcyf, —— —— —— 10 ——
Kleine Canon Romein, —— —— —— 10 ——
Kleine Canon Curcyf, —— —— —— 10 ——
Aſcendonica Romein, —— —— —— 10 ——
Aſcendonica Curcyf, —— —— —— 10 ——
Paragon Curcyf, (*Quicunque*) —— —— 10 ——
Paragon Romein, —— —— —— —— 10 ——
Paragon Curcyf, (*Het loon*) van *Fleiſchman*, 11 ——
Paragon Curcyf, (*Roterodami*) —— —— 10 ——
Kleine Paragon Romein, —— —— —— 10 ——
Kleine Paragon Curcyf, —— —— —— 10 ——
Text op Paragon Romein, van *Fleiſchman*, 11 ——
Text op Paragon Curcyf, van *Fleiſchman*, 11 ——
Text Romein, van *Fleiſchman*, —— —— 11 ——
Text Curcyf, van *Fleiſchman*, —— —— 11 ——
Kleine Text Romein No. 2., —— —— 10 ——
Kleine Text Curcyf No. 2., —— —— 10 ——
Kleine Auguſtyn Romein, —— —— —— 10 ——
Kleine Auguſtyn Curcyf, —— —— —— 10 ——
Auguſtyn op Text Romein, van *Fleiſchman*, 11 ——
Auguſtyn op Text Curcyf, van *Fleiſchman*, 11 ——
Auguſtyn Romein No. 1., van *Fleiſchman*, 11 ——
Auguſtyn Curcyf No. 1., van *Fleiſchman*, 11 ——
Auguſtyn Romein No. 2., van *Fleiſchman*, 11 ——
Mediaan op Auguſtyn Romein, van *Fleiſchman*, —— —— —— 12 ——
Mediaan op Auguſtyn Curcyf, van *Fleiſchman*, —— —— —— 12 ——
Mediaan Romein, van *Fleiſchman*, —— 12 ——
Mediaan Curcyf, van *Fleiſchman*, —— 12 ——
Mediaan Romein No. 2., —— —— —— 11 ——
Mediaan Curcyf No. 2., —— —— —— 11 ——

Deſcen-

Descendiaan op Mediaan Romein, van
Fleischman, het ℔, — — 13 Stuiv.
Descendiaan op Mediaan Curcyf, van
Fleischman, — — — 13 —
Descendiaan Romein, Eerste Schrift, van
Fleischman, — — — 13 —
Descendiaan Romein, Tweede Schrift, van
Fleischman, — — — 13 —
Descendiaan Romein, Derde Schrift, van
Fleischman, — — — 13 —
Descendiaan Curcyf, Eerste Schrift, van
Fleischman, — — — 13 —
Descendiaan Curcyf, Tweede Schrift, van
Fleischman, — — — 13 —
Descendiaan Curcyf, Derde Schrift, van
Fleischman, — — — 13 —
Garmond op Descendiaan Romein, van
Fleischman, — — — 14 —
Garmond op Descendiaan Curcyf, van
Fleischman, — — — 14 —
Groote Garmond Romein, — — — 14 —
Garmond Romein No. 1., van *Fleischman*, 16 —
Garmond Curcyf No. 1., van *Fleischman*, 16 —
Garmond Romein * No. 2., van *Fleischman*, 16 —
Garmond Curcyf * No. 2., van *Fleischman*, 16 —
Kleine Garm. Romein No. 2., v. *Fleischman*, 18 —
Kleine Garm. Curcyf No. 2., v. *Fleischman*, 18 —
Galjart Romein No. 1., van *Fleischman*, 20 —
Galjart Curcyf No. 1., van *Fleischman*, 20 —
Galjart Romein No. 2., van *Fleischman*, 20 —
Galjart Curcyf No. 2., van *Fleischman*, 20 —
Groote Brevier Romein, van *Fleischman*, 22 —
Groote Brevier Curcyf, van *Fleischman*, 22 —
Brevier Romein, van *Fleischman*, — — 22 —
Brevier Curcyf, van *Fleischman*, — — 22 —
Collonel Romein, van *Fleischman*, — — 32 —
Collonel Curcyf, van *Fleischman*, — — 33 —
Joly Romein No. 1., van *Fleischman*, — 38 —
Joly Curcyf No. 1., van *Fleischman*, — 40 —
Joly Romein No. 2., — — — 36 —
Joly Curcyf No. 2., — — — 38 —
Nonparel Romein, van *Fleischman*, — 44 —
Nonparel Curcyf, van *Fleischman*, — — 46 —

Engelsche Nonparel Romein, het ℔, — 42 Stuiv.
Engelsche Nonparel Curcyf, — — 44 ——
Parel Romein No. 1., van *Fleischman*, — 60 ——
Parel Romein No. 2., van *Fleischman*, — 60 ——
Parel Romein No. 3., — — — — 55 ——
Parel Curcyf No. 1., van *Fleischman*, — 65 ——
Parel Curcyf No. 2., van *Fleischman*, — 65 ——
Parel Curcyf No. 3., — — — — 60 ——
Robyn Romein No. 1., van *Fleischman*, 75 ——
Robyn Romein No. 2., — — — 70 ——
Robyn Curcyf, — — — — 70 ——
Non plus Ultra, gezegt: Diamant Romein,
van *Fleischman*, — — — — 5 Guld.

NEDERDUITSCHE SCHRIFTEN.

Groote Canon Duits, van *Fleischman*, het ℔, 11 Stuiv.
Kleine Canon Duits, van *Fleischman*, — 11 ——
Paragon Duits, van *Fleischman*, — — 11 ——
Text Duits, van *Fleischman*, — — — 11 ——
Augustyn Duits No. 1., van *Fleischman*, 11 ——
Augustyn Duits No. 2., — — — 10 ——
Mediaan Duits No. 1., van *Fleischman*, 12 ——
Mediaan Duits No. 2., — — — 11 ——
Descendiaan Duits No. 1., van *Fleischman*, 13 ——
Descendiaan Duits No. 2., — — — 12 ——
Garmond Duits, van *Fleischman*, — — 16 ——
Brevier Duits, van *Fleischman*, — — 22 ——
Collonel Duits, van *Fleischman*, — — 32 ——
Parel Duits No. 1., van *Fleischman*, — 60 ——
Parel Duits No. 2., van *Fleischman*, — 60 ——
Non plus Ultra, gezegt: Robyn Duits, van
Fleischman, — — — — 75 ——

MUZIEK.

Volmaakte en Volkomene Muziek, van
Fleischman, — — — — 5 Guld.
Text Muziek- en Psalm-Nooten, v. *Fleischman*, 50 Stuiv.
Groote Augustyn Muziek- en Psalm-Nooten,
van *Fleischman*, — — — 50 ——
Augustyn Psalm-Nooten, van *Fleischman*, 40 ——
Augustyn Nooten-Letteren, van *Fleischman*, 50 ——

Me-

Mediaan Pfalm-Nooten, van *Fleifchman*,'t ℔,45 Stuiv.
Defcendiaan Pfalm-Nooten, van *Fleifchman*, 50 ——
Defcendiaan Pfalm-Nooten, van *C. van Dyk*, 45 ——

GESCHREVEN SCHRIFTEN.

Dubbelde Paragon Gefchrevene Capitalen, het ℔, — — — — 22 Stuiv.
Dubbelde Auguftyn Gefchrevene Capitalen, 22 ——
Dubbelde Mediaan Gefchrevene Letteren, 20 ——
Dubbelde Defcendiaan Gefchrevene dito, van *Fleifchman*, — — — 22 ——
Dubbelde Garmond Gefchrevene dito, van *Fleifchman*, — — — — 36 ——
Text Oud Gefchreven, — — — 20 ——
Auguftyn Oud Gefchreven, — — — 20 ——

GRIEKSCHE, HEBREEUWSCHE EN OOSTERSCHE SCHRIFTEN.

Dubbelde Paragon Griekfche Capitalen, het ℔, —— —— —— 20 Stuiv.
Dubbelde Text dito, — — — — 20 ——
Dubbelde Mediaan dito, — — — 20 ——
Dubbelde Defcendiaan dito, van *Fleifchman*, 22 ——
Dubbelde Garmond dito, — — — 20 ——
Dubbelde Brevier dito, van *Fleifchman*, — 22 ——

Paryffche Gefchaduwde Griekfche Capitalen, 30 ——
Dubbelde Paragon dito, — — — 30 ——
Dubbelde Text dito, — — — 30 ——
Dubbelde Auguftyn dito, — — — 30 ——

Text Griekfch, — — — — 24 ——
Auguftyn Griekfch No. 1., van *Fleifchman*, 30 ——
Auguftyn Griekfch No. 2., — — — 30 ——
Mediaan Griekfch, — — — — 32 ——
Defcendiaan Griekfch, van *Fleifchman*, — 40 ——

Garmond Griekſch No. 1., het ℔, —— 44 Stuiv.
Garmond Griekſch No. 2., — — — 44 ——
Brevier Griekſch No. 1., — — — 50 ——
Brevier Griekſch No. 2., — — — 55 ——
Collonel Griekſch, — — — — 75 ——

Text Arabiſch, van *Fleiſchman*, — — 40 ——
Auguſtyn Arabiſch, — — — — 40 ——

Text Maleitſch, van *Fleiſchman*, — — 40 ——
Auguſtyn Romein Maleitſch, — — 24 ——
Brevier Romein Maleitſch, — — — 44 ——

Canon Hebreeuwſch, met Punten, — — 40 ——
Canon Hebreeuwſch, zonder Punten, — 20 ——
Paragon Hebreeuwſch No. 1., zonder Punten, 20 ——
Paragon Hebreeuwſch No. 1., met Punten, 40 ——
Paragon Hebreeuwſch No. 2., zonder Punten, 20 ——
Paragon Hebreeuwſch No. 2., met Punten, 40 ——
Text Hebreeuwſch, zonder Punten, — 22 ——
Text Hebreeuwſch, met Punten, — — 44 ——
Text Hebreeuwſch, van *Athias*, zonder Punten, —— —— —— 30 ——
Text Hebreeuwſch, van *Athias*, met Punten, 60 ——
Auguſtyn Hebreeuwſch, zonder Punten, 22 ——
Auguſtyn Hebreeuwſch, met Punten, — 60 ——
Auguſtyn Hebreeuwſch No. 2., zonder Punten, — — — — 22 ——
Brevier Hebreeuwſch, zonder Punten, — 40 ——
Brevier Hebreeuwſch, met Punten, — — 60 ——
Collonel Hebreeuwſch, met Punten, — 50 ——

Auguſtyn Rabbiniſch, — — — 22 ——
Mediaan Rabbiniſch Hoogduitſch, — — 22 ——
Deſcendiaan Rabbiniſch Hoogduitſch, — 22 ——
Garmond Rabbiniſch, — — — 22 ——
Brevier Rabbiniſch, — — — — 30 ——

Mediaan Hoogduitſch, — — — 12 ——

Fractions, of Halve Cyffers, 6 Soorten.

Text, is *Galjart* of *Brevier* Corpus, 't ℔ 25 Stuiv.
Auguſtyn, is *Collonel* Corpus, — — 36 ——
Mediaan, is *Parel* Corpus, — — 60 ——
Deſcendiaan, is tuſſchen *Parel* en *Robyn*, 75 ——
Garmond, is *Robyn* Corpus, — — 80 ——
Galjart, is *Diamant* Corpus, — — 5 Guld.

NB. Alle deeze gebroken of halve Cyffers zyn van *Fleiſchman* geſneden, en van eene verwonderlyke accurateſſe.

Op Hout geſlagene Figuur-Letteren, het geheele Alphabeth, 28 Stuks, 16 Guld. 16 Stuiv.
Een Letter, 't Stuk, — — — 20 ——
W tot Begraafnis-Briefjes, 't Stuk, — — 24 ——
Initiaal-Figuuren, 't Stuk, — — — 24 ——

B L O E M E N.

Tytel-Cieraaden, drie Stuks, 't Stuk, — 20 Stuiv.

Dubbelde Text Bloemen, het ℔, — — 20 Stuiv.
Dubbelde Auguſtyn dito, — — — 20 ——
Dubbelde Mediaan dito, — — — 20 ——
Paragon dito, — — — — 20 ——
Text dito, — — — — — 20 ——
Auguſtyn dito, — — — — 20 ——
Mediaan dito, — — — — 20 ——
Deſcendiaan dito, — — — — 22 ——
Galjart dito, — — — — — 24 ——
Collonel dito, — — — — — 40 ——
Nonparel dito, — — — — — 40 ——

Almanachs-Teekenen, — — — — 20 ——

Mediaan doorſneede Cyffers, — — — 22 ——
Deſcendiaan doorſneede Cyffers, — — 24 ——

Mediaan Chymiſche, Aſtronomiſche, Medicynſche, Algebraiſche &c. Teekenen, 22 ——
Deſcendiaan dito, — — — — 24 ——
Boeren-Almanachs-Teekenen, — — 24 ——
Garmond Planeeten &c., — — — 30 ——
Brevier dito Teekenen, — — — 40 ——

Linien van alle Corpsen, na rato Dubbeld Geld.

Dubbelde gegooten en geschaafde Linien,
van 1, 2, 3 en 4 Lynen, op Augustyn,
Mediaan of Descendiaan Corpus, 't ℔ 30 Stuiv.
Garmond dito, — — — — — 40 —

Alles contant, zonder eenig Rabat.

De oude Letterspecie word in gemelde Lettergietery ontfangen à 2½ Stuiver 't ℔, mits dat dezelve *franco* in de Lettergietery geleverd word.

NB. Men bedient zig in deeze Lettergietery van het zwaar Amsterdams-Gewigt; wordende daarmede uit- en ingewogen, en geenzints ligt Gewigt gebruikt.

Deeze bovenstaande Pryzen der Letteren zyn zommigen wel eenigzins verhoogd; doch eenigen zyn op den ouden prys gebleeven: De Pryzen hadden eerder (naar mate dat de Materiaalen, als Lood, Antimonie en de Brandstof, veel duurder zyn, als over 10 à 12 Jaaren) veel hooger behooren gesteld te worden, aangemerkt daarby noch gekomen zyn, alle de Nieuwigheden en Byvoegzelen, die zedert 20 Jaaren in de Lettergietery zyn ingevoerd, welke dezelve ongemeen kostbaar hebben gemaakt, en de Loonen hebben doen verhoogen &c.

Voorts dienen de respective Boekdrukkers te remarqueeren, dat deeze Pryzen alle gesteld zyn naar de ordinaire *Hollandsche hoogte*, in deeze Landen gebruikelyk; indien Buitenlanders deeze Letteren ordonneeren te gieten op Engelsche en Spaansche hoogte (welke hoogte een tiende Deel lager is) zo is ook de Prys van alle de Soorten Letteren een tiende Deel meerder; als: By exempel, 1 ℔ Hollandsche hoogte kost 11 Stuivers; 1 ℔ Spaansche hoogte 12 Stuivers, enz.

E I N D E.

R

1817